

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 - Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
Materiał opracowany przez Fundację Socjometr Laboratorium Rozwiązań Społecznych, współfinansowany jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Ewaluacja zewnętrzna małopolskich lokalnych strategii rozwoju Lokalna Grupa Działania „Dolina Raby”

Kraków 2021

Raport opracowany w ramach projektu „Ewaluacja zewnętrzna małopolskich lokalnych strategii rozwoju” realizowanego przez Federację LGD Małopolska.

Odwiedź portal KSOW – www.ksow.pl

Zostań Partnerem Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich

1. Streszczenie najważniejszych wyników badania

1. Na podstawie konsultacji ustalono dwa cele główne. Pierwszy z nich dotyczył zachowania lokalnych zasobów przyrodniczych i kulturowych oraz poprawy jakości życia. Przypisano do niego trzy cele szczegółowe: 1) Ochrona środowiska i przeciwdziałanie zmianom klimatu; zachowanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowo-historycznych, w tym tradycji regionalnych; 2) Poprawa oferty oświatowej, szczególnie w zakresie uczenia się przez całe życie oraz rekreacyjno-kulturalnej; 3) Aktywizacja społeczności do działań prorozwojowych oraz rozwój współpracy na obszarze LGD, międzyregionalnej i międzynarodowej. Drugi cel ogólny dotyczył natomiast poprawy warunków zatrudnienia i rozwoju gospodarczego. Przypisano do niego trzy cele szczegółowe: 1) Rozwój markowej żywności tradycyjnej i kanałów dystrybucji tych produktów, w tym krótkich łańcuchów żywnościowych; 2) Rozwój turystyki i produktów turystycznych, szczególnie w zakresie turystyki aktywnej i weekendowej; 3) Rozwój pozostałej działalności gospodarczej, szczególnie innowacyjnej i przyjaznej dla środowiska, w sferach wytwórczości, budownictwa i usług dla ludności, bez działalności handlowej.
2. W kontekście zmian w LSR, należy zauważyć, iż wynikały one z trudności z wdrażaniem niektórych przedsięwzięć. Problemem były projekty własne oraz inicjatywy klastrowe, które nie spotkały się z zainteresowaniem przedsiębiorców, a także projekty grantowe, których realizacja trwała stanowczo zbyt długo. Nie udało się także zrealizować póki co zamierzonych projektów współpracy. Przyczyną tego były przedłużające się negocjacje z partnerami zagranicznymi, nieefektywna w tym zakresie polityka poprzedniego kierownika biura oraz, w ostatnim okresie, pandemia COVID 19.
3. Nabory z lat 2017-2021 pokazują, że istnieje bardzo duże zainteresowanie środkami związanymi z przedsiębiorczością. Dotyczy to zarówno środków na podejmowanie działalności gospodarczej, jak i na jej rozwój. Wnioski składano także na działania infrastrukturalne, a aktywność na tym polu wykazywały nie tylko samorządy, ale też i organizacje pozarządowe. Pewnym problemem były nabory

„turystyczne”, które nie cieszyły się dużym zainteresowaniem, a i przeszkodą były niezbyt duże środki przeznaczone na działania.

4. Wyplacono już wszystkie zaplanowane do tej pory środki na przedsięwzięcia z zakresu poprawy stanu obiektów związanych z kulturą obszaru. Do wykorzystania pozostaje budżet przeznaczony na inne działania na rzecz zachowania walorów przyrodniczo-krajobrazowych kulturowo-historycznych, w tym tradycji regionalnych. Z zaplanowanych 1,6 mln zł na rozwój infrastruktury rekreacyjno-kulturalnej zakontraktowano już 1,5 mln zł (wyplacono 1,1 mln zł), zaś z przeznaczonych na aktywizację społeczności 1,6 mln zł zakontraktowano już wszystkie środki, a wyplacono niemal wszystkie (1,5 mln zł). Z zaplanowanych 731 tys. zł. na rozwój współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej póki co nie zrealizowano żadnego przedsięwzięcia. Dobrze natomiast prezentują się wskaźniki dotyczące podejmowania i rozwoju działalności gospodarczej, a także promocji markowej żywności i podniesienia wiedzy dla osób niepełnosprawnych umysłowo (zakontraktowano i wyplacono już zdecydowaną większość środków). Bliskie realizacji są przedsięwzięcia dotyczące podejmowania działalności gospodarczej w zakresie turystyki (zakontraktowano i wyplacono 110 tys. zł z zaplanowanych 165 tys. zł) oraz na rozwój tego rodzaju działalności (zakontraktowano 300 tys. zł, a wyplacono 200 tys. zł z zaplanowanych 400 tys. zł). Zrealizowano już wszystkie przedsięwzięcia dotyczące promocji turystycznej obszaru (tutaj w 2020 roku zmniejszono budżet i przeniesiono środki) i bardzo bliskie zamknięcia są działania na rozwój ogólnodostępnej infrastruktury rekreacyjno-turystycznej (wyplacono 739 tys. zł z ok. 1,2 mln zł, ale pozostała część jest już zakontraktowana). W przypadku kolejnych środków na podejmowanie i rozwój działalności gospodarczej stopniowo wzrastał budżet, ale aktualnie w dużej mierze działania są już zrealizowane - wyplacono 605 tys. zł z 935 tys. zaplanowanych środków na podejmowanie działalności i 755 tys. zł z 1 470 000 na rozwój (zakontraktowano ponad 1,2 mln zł).
5. „Dolina Raby” z realizacją projektów współpracy ma problem. W LSR zaplanowanych było siedem międzynarodowych projektów współpracy, których jednak nie udało się przeprowadzić. Przyczyną tego stanu rzeczy były przedłużające

się negocjacje z partnerami zagranicznymi tych projektów, nieefektywna w tym zakresie polityka poprzedniego kierownika biura oraz, w ostatnim okresie, pandemia COVID 19.

6. W przypadku krajowych projektów współpracy aktualnie przygotowany jest projekt, który czeka na podpisanie umowy - „Skarby Beskidzkiej Miedzy”, realizowany z LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska”. W jego ramach zaplanowane są działania mające na celu zachowanie lokalnego dziedzictwa i służące kultywowaniu dawnych tradycji i obyczajów. Drugi zaplanowany projekt współpracy dotyczyć będzie infrastruktury rowerowej i ma być realizowany wraz z LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska” i „E.O. CENOMA”. Przygotowana jest już cała dokumentacja i aktualnie nanoszone są poprawki. W przygotowaniu jest również trzeci zaplanowany projekt współpracy (międzyregionalny) w zakresie utworzenia sieci questów (gier terenowych) na obszarach partnerów projektu.
7. „Dolina Raby” stara się o pozyskiwanie środków z zewnątrz i tym samym ma na swoim kilka działań realizowanych poza RLKS: „Glokalizacja w edukacji dorosłych” (rozwój rozwiązań dla edukacji dorosłych w kontekście glokalizacji poprzez współpracę między czterema organizacjami z trzech krajów, wymianę doświadczeń i najlepszych praktyk w ramach partnerstwa strategicznego), Transnational Education in LEADER implementation (celem był rozwój i/lub zwiększenie wiedzy, umiejętności i kompetencji personelu Lokalnych Grup Działania w odniesieniu do wspierania inicjatyw endogenicznego rozwoju obszarów wiejskich poprzez wdrożenie podejścia LEADER w ramach ich odpowiednich obszarów administracyjnych), „Przez dziedzictwo kulinarne do kompetencji kluczowych” (przygotowanie innowacyjnego szkolenia rozwijającego kompetencje edukatorów w efektywnym podnoszeniu podstawowych kompetencji osób dorosłych), „Małe przetwórstwo i sprzedaż bezpośrednia szansą dla producentów, zdrowiem dla konsumentów” (dostarczenie wiedzy mieszkańcom, w tym rolnikom, mikroprzedsiębiorcom, KGW oraz uczniom szkoły rolniczej, a także wymiana doświadczeń między podmiotami zaangażowanymi w rozwój obszarów wiejskich w zakresie małego przetwórstwa), festiwal kulinarny „Żółte kalendarze”.

8. Według pracowników LGD do najbardziej efektywnych kanałów komunikacji zaliczyć można na pewno komunikaty na stronie internetowej (zarówno stronie LGD, jak i gmin), wpisy w mediach społecznościowych, ale również szkolenia, informacje w prasie lokalnej i lokalnych portalach internetowych, a także „marketing szeptany”. Raz do roku wydawana jest także broszurka dystrybuowana w wielu miejscach (np. w sklepach). Ankietowani mieszkańcy i beneficjenci potwierdzili wielkie znaczenie kanałów internetowych w komunikacji.
9. Ankietowani beneficjenci bardzo pozytywnie oceniają działalność Biura LGD w aspekcie informowania o możliwości pozyskania środków. Zdecydowana większość respondentów skorzystała z szerokiego zakresu wsparcia ze strony LGD na etapie składania wniosku - wszyscy badani skorzystali z wyjaśnień dotyczących szczegółowych zasad oceny wniosków, a 19 z 20 badanych uzyskało wsparcie polegające na zapoznaniu się z zasadami uzyskania dofinansowania oraz z porad w zakresie wypełniania dokumentów niezbędnych do złożenia wniosku. Samo doradztwo ocenione zostało przez badanych beneficjentów bardzo pozytywnie. Dotyczy to zarówno etapu składania wniosku, jak i etapu realizacji oraz rozliczania operacji. Wysokie oceny dotyczyły zakresu udzielonych porad, ich przydatności, a także przede wszystkim przygotowania merytorycznego doradców.
10. Ankietowani mieszkańcy w zdecydowanej większości korzystali z infrastruktury, której powstanie lub modernizacja były dofinansowane z środków LGD, uczestniczyli w wydarzeniach lokalnych dofinansowywanych ze środków LGD czy w spotkaniach i szkoleniach organizowanych przez „Dolinę Raby”. Bardzo dużo wskazań „pozytywnych” jednoznacznie pokazuje, iż „Dolina Raby” cieszy się dużą rozpoznawalnością, a efekty prowadzonych działań są zauważalne.

2. Spis treści

1. Streszczenie najważniejszych wyników badania	3
2. Spis treści	7
3. Opis przedmiotu badania uwzględniający cele i zakres ewaluacji.	8
4. Opis metodologii wraz z opisem sposobu realizacji badania.	11
5. Opis wyników badania wraz z ich interpretacją.	13
5.1. Obszar objęty Strategią Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność oraz jej podstawowe założenia	13
5.2. Rzeczowy i finansowy postęp w realizacji LSR.....	25
5.3. Projekty współpracy	40
5.4. Działania poza RLKS	40
5.5. Działalność Biura LGD	42
5.6. Zmiany na obszarze objętym LSR w ocenie członków lokalnej społeczności	55
6. Odpowiedź na wszystkie wskazane pytania badawcze	62
6.1. Ocena wpływu na główny cel LSR	62
6.2. Ocena wpływu na kapitał społeczny.....	62
6.3. Przedsiębiorczość	63
6.4. Turystyka i dziedzictwo kulturowe	64
6.5. Grupy defaworyzowane	65
6.6. Innowacyjność	65
6.7. Projekty współpracy	66
6.8. Ocena funkcjonowania LGD	67
6.9. Ocena procesu wdrażania	67
6.10. Wartość dodana podejścia LEADER.....	68
7. Podsumowanie. Wnioski i rekomendacje	69
8. Spis tabel i wykresów	71
8.1. Spis tabel	71
8.2. Spis wykresów	71
9. Aneksy tworzone w toku realizacji badania.	73
Ankieta dla mieszkańców obszaru LGD „Dolina Raby”	73
Ankieta dla beneficjentów LGD „Dolina Raby”	77

3. Opis przedmiotu badania uwzględniający cele i zakres ewaluacji.

Raport jest efektem badania ewaluacyjnego przeprowadzonego przez Fundację Socjometr. Przedmiotem badania była ewaluacja procesu wdrażania Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność prowadzonego przez Lokalną Grupę Działania „Dolina Raby” w okresie programowania Unii Europejskiej 2014-2020.

Fundacja Socjometr jest niezależnym podmiotem specjalizującym się w badaniach społecznych, który spełnia wymogi stawiane ewaluatorom zewnętrznym określone w Wytycznych Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi nr 5/3/2017 w zakresie monitoringu i ewaluacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Warto podkreślić, że przeprowadzenie badań w opisywanej poniżej formie było możliwe dzięki współpracy wszystkich małopolskich Lokalnych Grup Działania. Badania były współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Dofinansowanie zostało pozyskane przez Federację LGD Małopolska, która przygotowała projekt „Ewaluacja zewnętrzna małopolskich lokalnych strategii rozwoju” oraz, w efekcie przeprowadzonej procedury wyboru wykonawcy, zleciła prace badawcze Fundacji Socjometr.

Szczegółowe cele badania zostały sformułowane na podstawie wspomnianych powyżej Wytycznych wydanych w 2017 roku przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Skupiały się one w kilku obszarach tematycznych, w ramach których postawiono pytania badawcze. Zestaw tych pytań był wspólny dla wszystkich Lokalnych Grup Działania w województwie małopolskim.

Obszary badań oraz przypisane do nich pytania badawcze:

1. Ocena wpływu na główny cel LSR
 - a. Jaki jest stopień osiągnięcia celu głównego i przypisanych do niego wskaźników LSR?
2. Ocena wpływu na kapitał społeczny

- a. Jaki jest wpływ LSR na kapitał społeczny, w tym w szczególności na aktywność społeczną, zaangażowanie w sprawy lokalne?
 - b. W jaki sposób należałoby wspierać rozwój kapitału społecznego w przyszłości?
3. Przedsiębiorczość
 - a. W jakim stopniu realizacja LSR przyczyniła się do rozwoju przedsiębiorczości?
 - b. Czy i w jaki sposób wspieranie przedsiębiorczości w ramach kolejnych edycji LSR jest wskazane?
4. Turystyka i dziedzictwo kulturowe
 - a. W jakim stopniu LSR przyczyniła się do budowania lokalnego potencjału w zakresie turystyki i dziedzictwa kulturowego?
 - b. W jakich kierunkach należy wspierać rozwój lokalnego potencjału turystycznego?
5. Grupy defaworyzowane
 - a. Czy w LSR właściwie zdefiniowano grupy defaworyzowane oraz czy realizowane w ramach LSR działania odpowiadały na potrzeby tych grup?
 - b. Jaki był wpływ LSR na poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego?
 - c. Jakie działania należy podejmować w skali lokalnej na rzecz ograniczania ubóstwa i wykluczenia społecznego?
6. Innowacyjność
 - a. W jakim stopniu projekty realizowane w ramach LSR były innowacyjne?
 - b. Jakie można wyróżnić typy innowacji powstałych w ramach LSR?
7. Projekty współpracy
 - a. Jaka była skuteczność i efekty działania wdrażania projektów współpracy?
 - b. Jaką formę i zakres powinny przyjmować projekty współpracy w przyszłości?
8. Ocena funkcjonowania LGD
 - a. Czy sposób działania partnerów w ramach LGD pozwalał na efektywną i skuteczną realizację LSR?
 - b. Jaka jest skuteczność i efektywność działań biura LGD (animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?
 - c. Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD by skuteczniej realizowała LSR?
9. Ocena procesu wdrażania

- a. Czy realizacja finansowa i rzeczowa LSR odbywała się zgodnie z planem?
- b. Czy procedury naboru, wyboru i realizacji projektów były wystarczająco przejrzyste i przyjazne dla beneficjentów?
- c. Czy kryteria pozwalały na wybór najlepszych projektów (spójnych z celami LSR)?
- d. Czy przyjęty system wskaźników pozwalał na zebranie wystarczających informacji o procesie realizacji LSR i jej rezultatach?

10. Wartość dodana podejścia LEADER

- a. Czy działalność LGD wpływa na poprawę komunikacji pomiędzy różnymi aktorami, budowanie powiązań między nimi i sieciowanie?
- b. Czy stworzony dzięki wsparciu w ramach LSR potencjał rozwojowy jest w dostateczny sposób wykorzystywany i promowany?
- c. Czy projekty realizowane w ramach LSR są spójne ze zidentyfikowanym potencjałem rozwojowym obszaru objętego LSR i czy te projekty przyczyniają się do jego wzmocnienia?
- d. Czy przeprowadzone w ramach LSR inwestycje są komplementarne względem siebie lub względem wiodącego projektu/tematu określonego w LSR?

Szczegółowe obszary działań małopolskich LGD, które były poddawane ocenie:

1. Działalność biura LGD, w tym w szczególności jakość i efektywność świadczonego doradztwa dla wnioskodawców (rzeczywistych i potencjalnych) oraz beneficjentów,
2. Realizacja planu komunikacji, rozpoznawalność LGD, wymiana informacji z mieszkańcami obszaru oraz jakość podejmowanych działań komunikacyjnych,
3. Realizacja rzeczowo-finansowa Lokalnej Strategii Rozwoju,
4. Funkcjonowanie organów LGD,
5. Działania na rzecz aktywizacji społeczności lokalnej oraz włączenia społecznego (w szczególności wsparcie udzielone przedstawicielom grupy defaworyzowanej),
6. Działania LGD w zakresie rozwoju przedsiębiorczości oraz turystyki i dziedzictwa kulturowego,
7. Promowanie innowacyjności na obszarze objętym LSR,
8. Realizacja projektów współpracy.

4. Opis metodologii wraz z opisem sposobu realizacji badania.

Projekt badawczy zrealizowany na zlecenie Federacji LGD Małopolska jest unikatowym w skali Polski przykładem współpracy Lokalnych Grup Działania. Wspólne zlecenie badań dla wszystkich organizacji wdrażających Strategie Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność pozwoliło nie tylko na sfinansowanie dużej części prac ze środków zewnętrznych, ale umożliwiło również obniżenie kosztów ewaluacji. Ujęcie prac badawczych w ramy wspólnego projektu pozwoliło na ich sprawną i szybką realizację w okresie od czerwca do października 2021 roku.

Realizacja wspólnych badań ewaluacyjnych dla wszystkich małopolskich LGD przyniosła także korzyści o charakterze merytorycznym. Możliwe było zastosowanie jednolitego zestawu metod i technik badawczych. Powoduje to, że dane zebrane w odniesieniu do obszaru poszczególnych Lokalnych Grup Działania są agregowalne. Innymi słowy, 32 raporty z ewaluacji zewnętrznych przygotowane dla poszczególnych LGD mogą być rozpatrywane wspólnie i tym samym informować o efektach realizacji działania LEADER w całym województwie małopolskim.

W ramach badania ewaluacyjnego poddano analizie dwie grupy danych:

1. Dane zastane, w tym:
 - a. Dane ze statystyk publicznych,
 - b. Dane gromadzone przez Lokalne Grupy Działania w ramach monitoringu,
2. Dane wywołane, w tym:
 - a. Dane zebrane za pomocą technik jakościowych,
 - b. Dane zebrane za pomocą technik ilościowych.

Dane pochodzące ze statystyk publicznych dostarczyły wysoce obiektywnych informacji na temat zmian na obszarze poszczególnych LGD, które dokonały się w okresie realizacji ocenianych Strategii RLKS. Dane te dotyczyły między innymi zjawisk demograficznych, rynku pracy, lokalnej gospodarki oraz sytuacji społecznej. Wszystkie te dane zostały zaprezentowane w tabelach lub na wykresach. Szczegółowy wykaz ilustracji zawartych w raporcie, który umieszczony jest na jego końcu pozwala na szybkie zapoznanie się z zakresem poddanych analizie danych, które pochodziły z Głównego Urzędu Statystycznego.

Lokalne Grupy Działania gromadzą istotne dane na temat procesu wdrażania Strategii RLKS, które musiały być poddane analizie. Wśród tych danych należy wskazać w szczególności informacje o prowadzonych naborach, dane o postępie rzeczowo-finansowym, wskaźniki realizacji planu komunikacji oraz dane dotyczące doradztwa. Fundacja Socjometr opracowała jednolity zestaw formularzy, na których poszczególne LGD udostępniały te istotne informacje. Analiza tej kategorii danych zastanych pozwoliła na ocenę skuteczności działań prowadzonych przez LGD oraz wskazała, w których obszarach działalność LGD pokrywała się ze zmianami na obszarze objętym LSR sugerowanymi przez wyniki analizy danych pochodzących z GUS.

Reprezentanci Fundacji Socjometr przeprowadzili badania jakościowe we wszystkich małopolskich LGD. Obejmowały one wywiady z pracownikami stowarzyszeń oraz wywiady z przedstawicielami ich organów – Zarządów i organów decyzyjnych (Rad). Wywiady były prowadzone w siedzibach LGD lub online. Rozmowy te odegrały istotną rolę w procesie powstawania raportów. Pozwoliły one na pogłębienie wiedzy na temat przebiegu procesu wdrażania LSR, rozpoznanie problemów pojawiających się w jego trakcie oraz sposobu reagowania na nie przez przedstawicieli Stowarzyszeń. Uzpełnieniem wywiadów był elektroniczny kwestionariusz zawierający pytania otwarte kierowane do prezesów Zarządów LGD oraz przewodniczących Rad Programowych. Zebrane za jego pomocą informacje zostały wykorzystane w czasie formułowania rekomendacji.

W ramach ewaluacji zewnętrznej zbierano także dane ilościowe. Dla każdego LGD przygotowano dwa kwestionariusze ankiety. Pierwsza z nich kierowana była do mieszkańców obszaru objętego Strategią RLKS, a druga do beneficjentów wsparcia osób i przedstawicieli organizacji, które realizowały operacje w ramach jej wdrażania. Zastosowano technikę CAWI (computer-assisted web interview), co oznacza, że ankieta przeprowadzona została za pomocą platformy internetowej. Za dystrybucję linka do ankiety odpowiedzialni byli pracownicy poszczególnych Lokalnych Grup Działania. Celem było zgromadzenie co najmniej 100 poprawnie wypełnionych ankiet dla mieszkańców oraz co najmniej 20 ankiet wypełnionych przez beneficjentów. We wszystkich LGD udało się zgromadzić wymaganą dla każdej z ankiet ilość odpowiedzi.

5. Opis wyników badania wraz z ich interpretacją.

5.1. Obszar objęty Strategią Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność oraz jej podstawowe założenia

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Dolina Raby” powstało w 2008 roku z inicjatywy władz samorządowych gminy Gdów. W skład LGD weszło 6 gmin województwa małopolskiego: Biskupice, Gdów, Łapanów, Trzciana, Nowy Wiśnicz i Żegocina. Wizja rozwoju obszaru jej działania została przedstawiona w analizowanej Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność: *„Chcielibyśmy, aby w przyszłości ‘Dolina Raby’ była obszarem zintegrowanym wewnątrz; regionem turystycznym, rozwijającym się także w innych dziedzinach gospodarki, obszarem małych i średnich przedsiębiorstw oraz usług, miejscem produkcji i sprzedaży zdrowej żywności przy jak najlepszym wykorzystaniu jego walorów – materialnych i duchowych, rozwoju przedsiębiorczości; ekologicznie czystym i energooszczędnym, z wykorzystaniem energii odnawialnej; miejscem ludzi dbających o zdrowie, o możliwościach uprawiania sportów i rekreacji, obszarem bezpiecznym”*.

Pięć spośród gmin wchodzących w skład LGD to gminy wiejskie, jedna gmina - Nowy Wiśnicz to gmina miejsko-wiejska. Obszar LGD należy do dwóch powiatów - zachodnia część do wielickiego (Gdów i Biskupice), zaś wschodnia do bocheńskiego (Łapanów, Trzciana, Nowy Wiśnicz, Żegocina). Na obszarze LGD wszystkie miejscowości mają poniżej 5 tysięcy mieszkańców, a największa z nich to Gdów (4349). Obszary gmin tworzących LGD przylegają do siebie w taki sposób, że cały obszar LGD znajduje się w jednym obrysie. Bardzo ważnym uwarunkowaniem jest niewątpliwie bliskość miasta Krakowa. Inną istotną cechą jest również spójność ukształtowania terenu (region podgórski - Pogórze Wiśnickiego, Wielickiego i Bocheńskiego, z niewysokimi górami Beskidu Wyspowego).

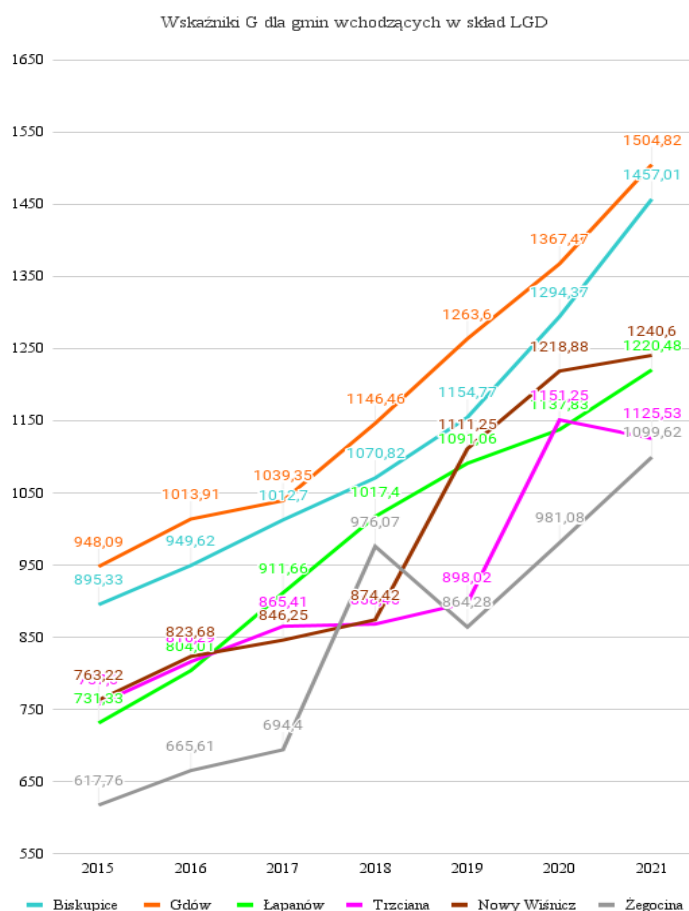
Rysunek 1. Położenie obszaru LGD "Dolina Raby" na mapie Małopolski.

Łączna liczba mieszkańców obszaru LGD w 2013 roku wynosiła 59 923. W kolejnych latach liczba ludności w każdej z gmin wchodzących w skład LGD wzrastała. W 2020 roku liczba mieszkańców wyniosła łącznie 62 619. Szczegóły dotyczące wzrostu liczby mieszkańców w poszczególnych gminach obrazuje poniższa tabela.

Ludność w gminach wchodzących w skład LGD						
Nazwa gminy/rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Biskupice	9 872	10 014	10 185	10 330	10 450	10 556
Gdów	17 758	17 865	18 024	18 188	18 296	18 388
Łapanów	7 934	7 998	8 049	8 139	8 197	8 197
Trzciana	5 428	5 494	5 529	5 582	5 641	5 646
Nowy Wiśnicz	13 759	13 853	13 880	14 021	14 177	14 250
Żegocina	5 405	5 444	5 510	5 543	5 560	5 582

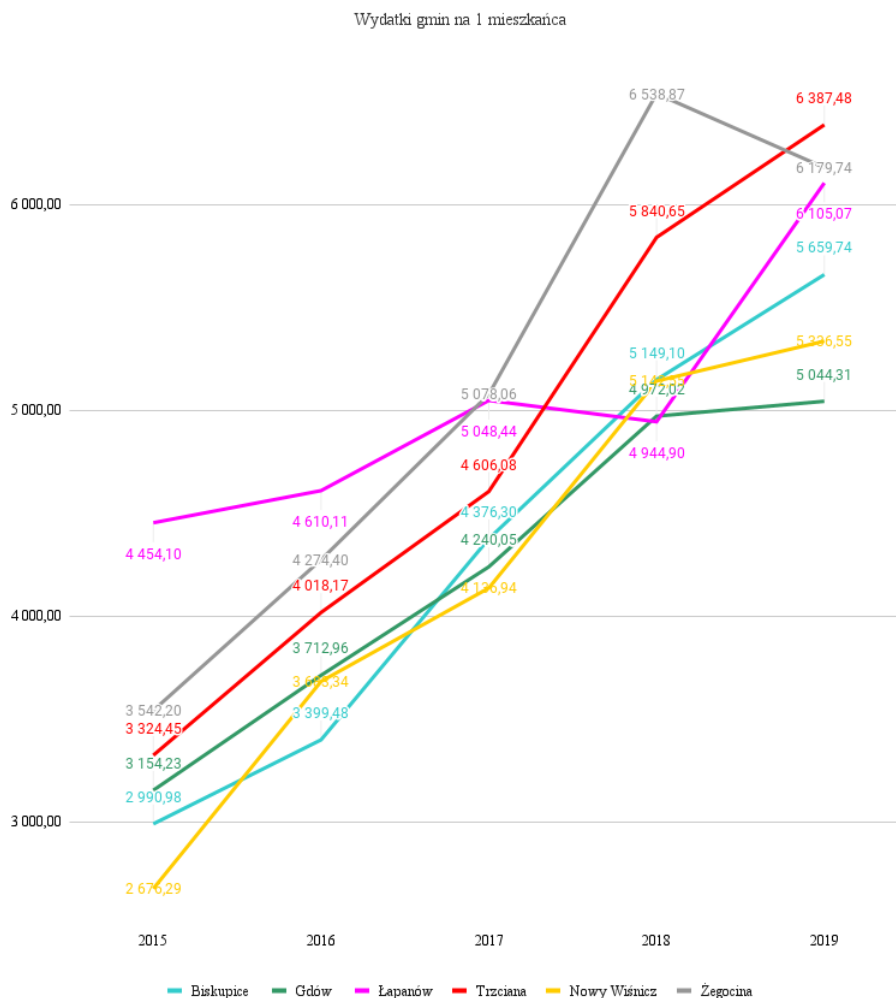
Tabela 1. Ludność w gminach wchodzących w skład LGD „Dolina Raby”.

Istotną kwestią są dochody gmin. Wyrazem zdolności dochodowej gmin jest wskaźnik dochodów podatkowych na jednego mieszkańca w gminie, czyli tzw. wskaźnik G, stanowiący podstawę do wyliczenia rocznych kwot części wyrównawczej subwencji ogólnej i wpłat. Zgodnie z ustawą o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, wskaźnik G dla każdej gminy oblicza się dzieląc kwotę dochodów podatkowych (z tytułu podatku od nieruchomości, podatku rolnego, podatku leśnego, podatku od środków transportowych, podatku od czynności cywilnoprawnych, podatku od osób fizycznych, opłacanego w formie karty podatkowej, wpływów z opłaty skarbowej, wpływów z opłaty eksploatacyjnej, udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych) za rok poprzedzający rok bazowy przez liczbę mieszkańców gminy. Wskaźniki w ostatnich latach wykazywały tendencję rosnącą (z niewielkimi wahaniami w przypadku gminy Trzciana i gminy Żegocina). W 2021 roku wskaźniki w gminach wchodzących w skład LGD kształtują się w przedziale od 1 099,62 (Żegocina) do 1 504,82 zł (Gdów).

Wykres 1. Wskaźnik G dla gmin wchodzących w skład LGD „Dolina Raby”.

Daje się zaobserwować dość wyraźny wzrost wydatków gmin przynależących do LGD. Najwyższe wydatki na 1 mieszkańca w 2019 roku odnotowała gmina Trzciana (6 387,48) i warto zauważyć, iż w porównaniu do 2015 roku nastąpił wzrost aż o 3 063,03. Najmniejsze wydatki odnotować można było w 2019 roku w gminie Gdów (5 044,31), choć w porównaniu do 2015 roku tutaj również wzrost był duży (o 1 890,08).

Wykres 2. Wydatki gmin wchodzących w skład LGD „Dolina Raby” na 1 mieszkańca.

Sytuacja gminy wchodzących w skład LGD „Dolina Raby” na tle wszystkich małopolskich gmin kształtuje się różnie w zależności od analizowanego wskaźnika. Gmina Trzciana i gmina Żegocina zajmują wysokie pozycje biorąc pod uwagę wskaźniki opisujący środki w dochodach budżetu gmin na finansowanie projektów unijnych oraz wydatki budżetów gmin. Przeciętnie wypadają lokaty wszystkich gmin biorąc pod uwagę kategorię

klasyfikującą gminy według dochodów własnych budżetów i podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON. Szczegóły pokazuje poniższa tabela.

Gmina	Lokaty gmin w województwie w poszczególnych kategoriach w roku 2019			
	Dochody własne budżetu gminy na 1 mieszkańca	Środki w dochodach budżetu gminy na finansowanie projektów UE na 1 mieszkańca	Wydatki budżetu gminy na 1 mieszkańca	Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności
Biskupice	59	139	44	69
Gdów	78	93	103	57
Łapanów	58	159	22	95
Trzciana	91	14	14	88
Nowy Wiśnicz	76	59	68	109
Żegocina	135	23	19	93

Tabela 2. Gminy wchodzące w skład LGD „Dolina Raby” na tle wszystkich małopolskich gmin.

Większość mieszkańców obszaru objętego LSR zatrudniona jest poza rolnictwem. Spora ilość osób dojeżdża do pracy w zakładach pracy w Krakowie lub w miastach Bochnia, Wieliczka i Niepołomice. W LSR zwrócono uwagę również, że spora ilość młodych osób wyjechała do pracy za granicą.

Analiza badań statystycznych i wyniki badań ankietowych przeprowadzonych na obszarze LGD na etapie tworzenia aktualnej LSR wskazały, że największym problem społeczności dotyczy braku pracy na lokalnym rynku. Grupą, wśród której odsetek osób bezrobotnych jest wyższy niż średnia dla całej populacji bezrobotnych były przede wszystkim osoby bezrobotne w przedziale wiekowym 18-34. Efektem braku pracy w tej grupie wiekowej jest brak stabilnych warunków finansowych, opóźnianie decyzji o założeniu rodziny i w konsekwencji pogłębianie się procesu starzenia się społeczeństwa. W latach 2015-2019 w większości gmin obszaru liczba pracujących się zwiększyła (spadek dotyczył tylko gminy Łapanów) i w przypadku gmin Gdów, Trzciana i Nowy Wiśnicz były to wzrosty całkiem spore. W tym aspekcie warto także odnotować wzrost liczby pracujących kobiet (tutaj spadek dotyczył również tylko gminy Łapanów).

Gmina	Pracujący w gminach wchodzących w skład LGD					
	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety	
	2015	2019	2015	2019	2015	2019
Biskupice	653	682	276	263	377	419
Gdów	1 853	2 455	942	1 307	911	1 148
Łapanów	818	745	406	352	412	393
Trzciana	639	877	283	397	356	480
Nowy Wiśnicz	1 602	1 946	897	1 113	705	833
Żegocina	584	714	219	276	365	438

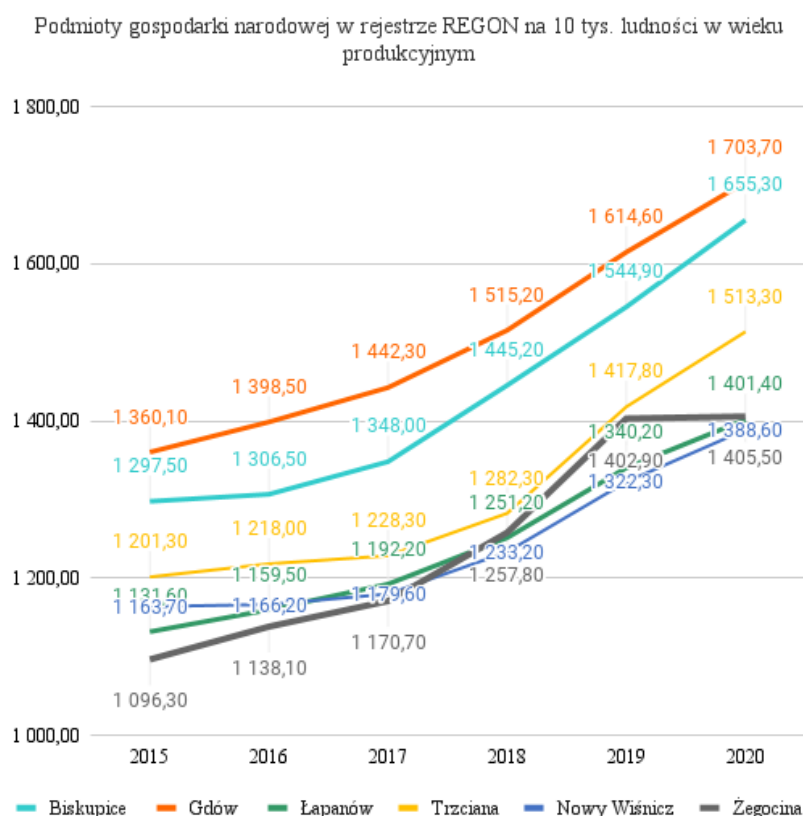
Tabela 3. Pracujący w gminach wchodzących w skład LGD „Dolina Raby”.

We wszystkich gminach obszaru LGD odnotowano spadek udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności. W tym aspekcie warte zauważenia są wskaźniki dotyczące gminy Żegocina, gdzie odnotowano spadek o 2,6. Bardzo poprawiła się sytuacja kobiet i w tym przypadku należy wskazać spadki, jakie odnotowano w gminach Nowy Wiśnicz i Żegocina (odpowiednio o 2,5 i 3,2). Szczegóły zaprezentowano w poniższej tabeli.

Gmina	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności według płci					
	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety	
	2015	2020	2015	2020	2015	2020
Biskupice	4,2	3,1	3,5	2,6	5,0	3,6
Gdów	4,6	3,7	3,9	2,9	5,5	4,6
Łapanów	4,3	2,7	3,8	2,4	5,0	3,0
Trzciana	3,4	1,8	2,5	1,4	4,5	2,3
Nowy Wiśnicz	4,0	2,3	3,0	2,0	5,1	2,6
Żegocina	4,7	2,1	3,3	1,2	6,2	3,0

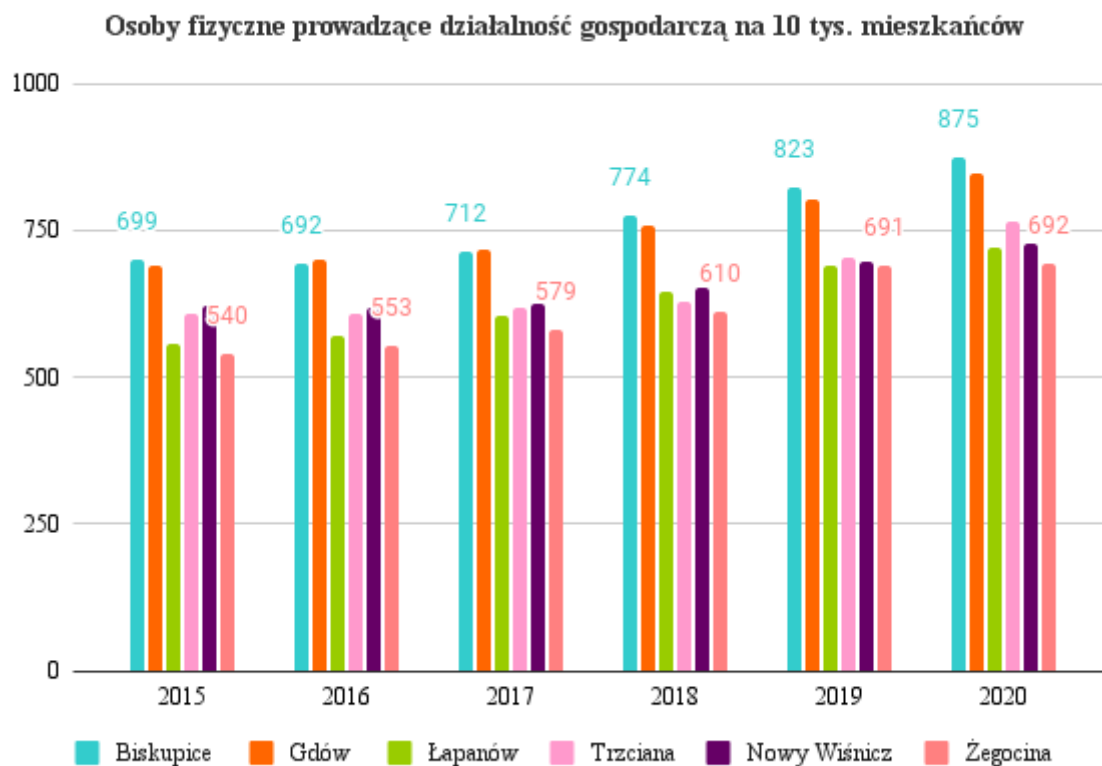
Tabela 4. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności według płci w gminach wchodzących w skład LGD „Dolina Raby”.

W 2014 roku na obszarze LGD działało 4558 podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON. Wskaźnik przedsiębiorczości wyniósł w ten sposób 76,4 i był niższy niż w województwie małopolskim (105,9) i w Polsce (107,1). W latach 2015-2020 odnotowano wzrost liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON (na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym). Największą ich liczbę odnaleźć można w gminie Gdów i gminie Biskupice.

Wykres 3. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w gminach wchodzących w skład LGD.

Na obszarze LGD w latach 2015-2020 nastąpił wzrost liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (na 10 tys. mieszkańców). Szczegóły obrazuje poniższy wykres.

Wykres 4. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców.

W kontekście rozwoju gospodarczego obszaru, warto odnotować, że w trakcie prac nad LSR przedsiębiorcy zwracali uwagę na to, iż dużym zagrożeniem dla rozwoju przedsiębiorczości jest zbyt duża biurokracja (w tym przede wszystkim w przypadku pozyskiwania środków zewnętrznych), koszty energii i utrzymania, zmiany i niespójność prawa oraz upolitycznienie instytucji publicznych. Sami mieszkańcy natomiast wspominali o małych możliwościach znalezienia pracy, prowadzenia działalności gospodarczej, wsparcia osób bezrobotnych i ubogich oraz niepełnosprawnych.

W 2014 roku na obszarze LGD funkcjonowało 14 fundacji oraz 166 stowarzyszeń i organizacji społecznych. Dawało to wskaźnik 3,01 organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców, czyli mniejszy niż analogiczny dla województwa (3,25) i kraju (3,31). Jednocześnie w LSR zwracano uwagę, że liczba organizacji III sektora wzrastała. Najwięcej organizacji pozarządowych na mieszkańca było w gminie Łapanów i gminie Trzciana. Zwracała uwagę liczba Kół Gospodyń Wiejskich, których najwięcej było w gminie Gdów (25). Warto podkreślić, że aktywne KGW funkcjonowały w każdej gminie obszaru LGD.

O dużym znaczeniu organizacji pozarządowych świadczy fakt, iż w trakcie prac nad LSR odbyło się kilka spotkań z ich przedstawicielami. LGD „Dolina Raby” była także zaangażowana w utworzenie Małopolskiej Sieci NGO.

Warto zauważyć, że w marcu 2020 roku w rezultacie prac Forum Lokalnego zdiagnozowano, iż istnieje potrzeba realizacji przez organizacje pozarządowe dodatkowych operacji, które powinny służyć szerzeniu kultury i dziedzictwa lokalnego. W konsekwencji wprowadzono do przedsięwzięcia 1.1.1. dodatkowy wskaźnik produktu „Liczba zrealizowanych operacji mających na celu szerzenie lokalnej kultury i dziedzictwa lokalnego”.

Do grup szczególnie ważnych z punktu widzenia realizacji LSR zaliczono grupy defaworyzowane, czyli osoby szczególnie zagrożone wykluczeniem społecznym. To do nich głównie zaplanowano kierowanie działań. Wymieniono tutaj:

- osoby bezrobotne w wieku 18-34,
- bezrobotne kobiety,
- bezrobotne osoby bez doświadczenia zawodowego,
- długotrwale bezrobotnych,
- osoby niepełnosprawne,
- osoby korzystające z pomocy społecznej.

W LSR stwierdzono dodatkowo, że grupami szczególnie istotnymi z punktu widzenia realizacji LSR (poza wskazanymi grupami defaworyzowanymi) są osoby zainteresowane podjęciem samodzielnej działalności gospodarczej i tym samym stworzeniem miejsc pracy (sobie i innym osobom), a także przedsiębiorcy, którzy mogą zatrudnić osoby w wieku 18-34 lat i inne osoby defaworyzowane.

W przypadku gmin obszaru LGD można mówić o starzeniu się społeczeństwa, ale jednocześnie należy zwrócić uwagę, że liczba ludności gmin wzrasta w każdej z kategorii wiekowych – wśród osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym. Wzrost w tej ostatniej kategorii jest jednak najbardziej zauważalny. Szczegóły zaprezentowano w poniższej tabeli.

Gmina	Ludność gmin w wieku:					
	Przedprodukcyjnym		Produkcyjnym		Poprodukcyjnym	
	2015	2020	2015	2020	2015	2020
Biskupice	2 122	2 316	6 266	6 470	1 484	1 770
Gdów	3 861	3 918	11 337	11 340	2 560	3 130
Łapanów	1 784	1 804	5 037	5 109	1 113	1 284
Trzciana	1 218	1 302	3 413	3 456	797	888
Nowy Wiśnicz	3 116	3 336	8 542	8 577	2 101	2 337
Żegocina	1 246	1 309	3 375	3 344	784	929

Tabela 5. Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w gminach wchodzących w skład LGD.

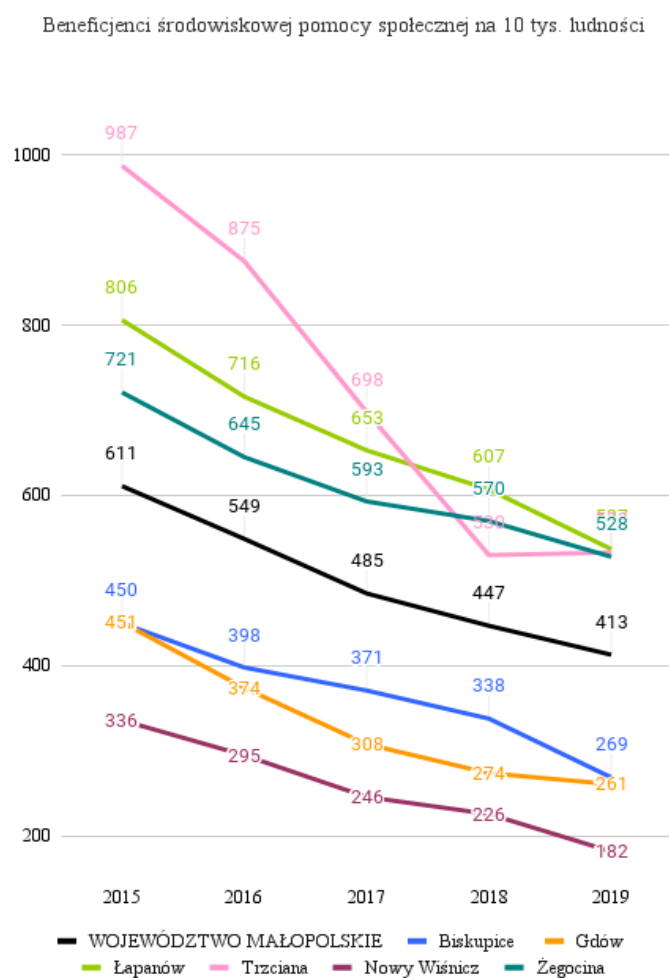
W zdecydowanej większości analizowanych gmin wskaźniki salda migracji utrzymują się na poziomie dodatnim. Szczególnie dobrze prezentują się one w przypadku gminy Biskupice, ale na przestrzeni lat 2016-2019 dobre wyniki odnotowano także w gminie Gdów i Nowy Wiśnicz. W 2019 roku ujemne saldo migracji odnotowano jedynie w gminie Żegocina. Szczegóły zaprezentowano w poniższej tabeli.

Saldo migracji ogółem w gminach wchodzących w skład LGD				
Nazwa gminy/rok	2016	2017	2018	2019
Biskupice	121	109	136	101
Gdów	44	102	86	40
Łapanów	29	-3	57	2
Trzciana	11	2	7	17
Nowy Wiśnicz	16	56	16	57
Żegocina	3	21	-14	-13

Tabela 6. Saldo migracji ogółem w gminach wchodzących w skład LGD.

W 2014 roku na obszarze LGD z pomocy społecznej korzystało 3680 osób, co stanowiło 6,16% ludności obszaru. Był to wskaźnik mniejszy niż analogiczny dla województwa (6,40%) i kraju (6,68%). Należy jednak zwrócić uwagę, że w niektórych gminach wskaźnik ten był znacznie wyższy - Trzciana (11,0%), Łapanów (9,58%), Żegocina (8,46%). Do głównych powodów korzystania z pomocy społecznej zaliczano: ubóstwo, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, długotrwałą lub ciężką chorobę, niepełnosprawność, potrzebę ochrony macierzyństwa.

W latach 2015-2019 obserwowano znaczny spadek liczby beneficjentów pomocy społecznej. Zwraca uwagę przede wszystkim dynamika spadku w przypadku gminy Trzciana (o 454 osób) . Z jednej strony można więc mówić o pozytywnych efektach polityki społecznej. I wzroście poziomu życia, ale z drugiej strony ważną kwestią jest także zmiana kryteriów przyznawania pomocy.

Wykres 5. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w gminach wchodzących w skład LGD.

Walory przyrodniczo-krajobrazowe są niewątpliwie mocną stroną „Doliny Raby”. Obszar LGD znajduje się w regionie podgórskim (Pogórze Wiśnickiego, Wielickiego i Bocheńskiego), z niewysokimi górami Beskidu Wyspowego. Rzeźba terenu jest bardzo urozmaicona (liczne górki, pagórki, doliny, rzeki i górskie potoki). W konsekwencji obszar jest atrakcyjnym miejscem pieszych wędrówek, a w jego pobliżu znajdują się długodystansowe szlaki turystyczne (z czego dwa - Węgierski i Żeleński utworzono dzięki projektom współpracy LGD). Atutem są też szlaki rowerowe oraz różne formy ochrony przyrody (rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, stanowiska dokumentacyjne). Znajdują się tutaj również dwa obszary NATURA 2000 (Tarnawka w gminie Łapanów i Nowy Wiśnicz) oraz 65 pomników przyrody.

Atrakcyjność turystyczną zwiększa fakt, iż na obszarze LGD znajdują się liczne zabytki. Do najważniejszych zaliczyć należy zamek w Nowym Wiśniczu, zamek w Wieruszycach, liczne kościoły i cmentarze wojskowe. Funkcjonuje tu również dużo muzeów (muzeum regionalne w Nowym Wiśniczu, Muzeum Mleczarstwa w Królówce i izby regionalne, Muzeum Książki Kucharskiej i Kulinarnej w Chrostowej). Warto też dodać, że na obszarze promowane są lokalne produkty żywnościowe i rzemieślnicze. Do mocnych stron zaliczyć także można dziedzictwo kulturowe ukształtowane przez znane osoby takie jak Stanisław Czerniecki, Andrzej Zieliński, Tadeusz Kantor, Jan Matejko, Jan Henryk Dąbrowski, Kazimierz Brodziński oraz kultywowane tradycje kultury ludowej.

W LSR podkreślono, że turystyka stanowi szansę dla licznie reprezentowanych na obszarze LGD małych gospodarstw rolnych na uzyskiwanie dodatkowych dochodów. Jednocześnie zwracano uwagę na małą liczbę miejsc biwakowo-parkingowych i małą bazę noclegową. Potwierdzeniem tego są dane dotyczące turystycznych obiektów noclegowych, których w analizowanym okresie niestety ubywało. Szczegóły obrazuje poniższa tabela.

Turystyczne obiekty noclegowe w gminach – stan w dniu 31 lipca poszczególnych lat			
Nazwa gminy/rok	2016	2018	2020
Biskupice	2	1	1
Gdów	3	3	3
Łapanów	2	1	0
Trzciana	-	-	-

Nowy Wiśnicz	1	1	1
Żegocina	3	1	1

Tabela 7. Turystyczne obiekty noclegowe w gminach wchodzących w skład LGD.

Jak wynika z powyższego opisu cele LSR są efektem przeprowadzonych konsultacji społecznych. Na podstawie ich wyników zdefiniowano dwa cele ogólne. Pierwszy z nich dotyczył **zachowania lokalnych zasobów przyrodniczych i kulturowych oraz poprawy jakości życia**. Do celu ogólnego przypisano trzy cele szczegółowe: 1) Ochrona środowiska i przeciwdziałanie zmianom klimatu; zachowanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowo-historycznych, w tym tradycji regionalnych; 2) Poprawa oferty oświatowej, szczególnie w zakresie uczenia się przez całe życie oraz rekreacyjno-kulturalnej; 3) Aktywizacja społeczności do działań prorozwojowych oraz rozwój współpracy na obszarze LGD, międzyregionalnej i międzynarodowej.

Drugi cel ogólny dotyczył natomiast **poprawy warunków zatrudnienia i rozwoju gospodarczego**. Przypisano do niego trzy cele szczegółowe: 1) Rozwój markowej żywności tradycyjnej i kanałów dystrybucji tych produktów, w tym krótkich łańcuchów żywnościowych; 2) Rozwój turystyki i produktów turystycznych, szczególnie w zakresie turystyki aktywnej i weekendowej; 3) Rozwój pozostałej działalności gospodarczej, szczególnie innowacyjnej i przyjaznej dla środowiska, w sferach wytwórczości, budownictwa i usług dla ludności, bez działalności handlowej.

5.2. Rzeczowy i finansowy postęp w realizacji LSR

Ocena postępu rzeczowo-finansowego pozwala sprawdzić pierwsze efekty wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju. Ewaluacja jest możliwa dzięki danym dotyczącym wskaźników wartości produktu, przypisanych do poszczególnych przedsięwzięć na etapie tworzenia LSR. Umiejętny dobór wskaźników zwiększa możliwość dobrej orientacji w realizowaniu celów szczegółowych. Na początek warto przyrzeć się jednak samej historii naborów realizowanych w ramach wdrażania strategii.

Data naboru	Przedsięwzięcie	Liczba złożonych wniosków	Liczba wybranych wniosków	Liczba podpisanych umów	Protesty złożone	Protesty / odwołania uwzględnione
<u>30-01-2017</u> <u>13-02-2017</u>	2.1.2 Rozwój działalności gospodarczej (K)	5	3	2	0	0
<u>30-01-2017</u> <u>13-02-2017</u>	2.2.2 Rozwój działalności gospodarczej w zakresie turystyki, w tym agroturystyki (K)	1	1	1	0	0
<u>30-01-2017</u> <u>13-02-2017</u>	2.3.2 Rozwój działalności gospodarczej (K)	11	7	4	2	0
<u>12-06-2017</u> <u>30-06-2017</u>	2.1.1 Podejmowanie działalności gospodarczej (K)	3	3	0	0	0
<u>12-06-2017</u> <u>30-06-2017</u>	2.2.1 Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie turystyki, w tym agroturystyki (K)	2	2	1	0	0
<u>12-06-2017</u> <u>30-06-2017</u>	2.3.1 Podejmowanie działalności gospodarczej (K)	13	9	5	0	0
<u>17-08-2017</u> <u>01-09-2017</u>	1.2.2 Rozwój infrastruktury rekreacyjno-kulturalnej (K)	9	9	9	0	0
<u>17-08-2017</u> <u>01-09-2017</u>	2.2.3 Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury rekreacyjno-turystycznej (K)	6	6	5	0	0
<u>05-02-2018</u> <u>20-02-2018</u>	1.1.1 Poprawa stanu obiektów związanych z kulturą obszaru (K)	3	3	3	0	0
<u>05-02-2018</u> <u>20-02-2018</u>	2.2.1 Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie turystyki, w tym agroturystyki (K)	1	1	1	0	0
<u>05-02-2018</u> <u>20-02-2018</u>	2.3.1 Podejmowanie działalności gospodarczej (K)	9	8	4	0	0
<u>05-02-2018</u> <u>20-02-2018</u>	2.1.2 Rozwój działalności gospodarczej (K)	1	1	1	0	0
<u>05-02-2018</u> <u>20-02-2018</u>	2.2.2 Rozwój działalności gospodarczej w zakresie turystyki, w tym agroturystyki (K)	1	1	1	0	0
<u>05-02-2018</u> <u>20-02-2018</u>	2.3.2 Rozwój działalności gospodarczej (K)	11	9	6	1	0
<u>12-03-2018</u> <u>26-03-2018</u>	1.1.2 Inne działania na rzecz zachowania walorów przyrodniczo-krajobrazowych kulturowo-	4	4	0	0	0

	historycznych, w tym tradycji regionalnych (G)					
<u>12-03-2018</u> <u>26-03-2018</u>	2.1.5 Promocja markowej żywności (G)	4	4	4	0	0
<u>12-03-2018</u> <u>26-03-2018</u>	2.2.5 Promocja turystyczna obszaru(G)	5	5	5	0	0
<u>08-08-2018</u> <u>22-08-2018</u>	2.1.1 Podejmowanie działalności gospodarczej (K)	2	2	2	0	0
<u>08-08-2018</u> <u>22-08-2018</u>	2.1.2 Rozwój działalności gospodarczej (K)	2	2	2	0	0
<u>08-08-2018</u> <u>22-08-2018</u>	2.1.3 Utworzenie inkubatora przetwórstwa lokalnego (K)	0	0	0	0	0
<u>06-05-2019</u> <u>20-05-2019</u>	2.2.3 Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury rekreacyjno-turystycznej (K)	1	1	0	0	0
<u>06-05-2019</u> <u>20-05-2019</u>	2.1.1 Podejmowanie działalności gospodarczej (K)	0	0	0	0	0
<u>06-05-2019</u> <u>20-05-2019</u>	2.1.2 Rozwój działalności gospodarczej (K)	0	0	0	0	0
<u>06-05-2019</u> <u>20-05-2019</u>	2.2.1 Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie turystyki, w tym agroturystyki (K)	1	1	0	0	0
<u>06-05-2019</u> <u>20-05-2019</u>	2.2.2 Rozwój działalności gospodarczej w zakresie turystyki, w tym agroturystyki (K)	1	1	1	0	0
<u>06-05-2019</u> <u>20-05-2019</u>	2.3.1 Podejmowanie działalności gospodarczej (K)	9	5	3	0	0
<u>06-05-2019</u> <u>20-05-2019</u>	2.3.2 Rozwój działalności gospodarczej (K)	6	4	2	2	1
<u>27-01-2020</u> <u>10-02-2020</u>	2.2.3 Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury rekreacyjno-turystycznej (K)	1	1	0	0	0
<u>27-01-2020</u> <u>10-02-2020</u>	2.1.1 Podejmowanie działalności gospodarczej (K)	1	1	1	0	0
<u>27-01-2020</u> <u>10-02-2020</u>	2.1.2 Rozwój działalności gospodarczej (K)	1	1	1	0	0
<u>27-01-2020</u> <u>10-02-2020</u>	2.2.2 Rozwój działalności gospodarczej w zakresie turystyki, w tym agroturystyki (K)	0	0	0	0	0

<u>27-01-2020</u> <u>10-02-2020</u>	2.3.2 Rozwój działalności gospodarczej (K)	6	4	4	0	0
<u>27-01-2020</u> <u>10-02-2020</u>	2.2.1 Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie turystyki, w tym agroturystyki (K)	0	0	0	0	0
28-09-2020 12-10-2020	1.2.1 Rozwój infrastruktury rekreacyjno-kulturalnej (K)	4	4	4	0	0
28-09-2020 12-10-2020	2.2.1 Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie turystyki, w tym agroturystyki (K)	0	0	0	0	0
28-09-2020 12-10-2020	2.2.2 Rozwój działalności gospodarczej w zakresie turystyki, w tym agroturystyki (K)	1	1	0	0	0
28-09-2020 12-10-2020	2.2.3 Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury rekreacyjno-turystycznej (K)	4	4	4	0	0
28-09-2020 12-10-2020	2.3.2 Rozwój działalności gospodarczej (K)	2	2	1	0	0
<u>15-02-2021</u> <u>01-03-2021</u>	2.3.1 Podejmowanie działalności gospodarczej (K)	18	12	W trakcie oceny	0	0
<u>15-02-2021</u> <u>01-03-2021</u>	2.2.1 Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie turystyki, w tym agroturystyki (K)	1	1	W trakcie oceny	0	0
<u>15-02-2021</u> <u>01-03-2021</u>	2.3.2 Rozwój działalności gospodarczej (K)	2	2	W trakcie oceny	0	0
<u>15-02-2021</u> <u>05-03-2021</u>	1.1.2 Inne działania na rzecz zachowania walorów przyrodniczo-krajobrazowych, kulturowo-historycznych w tym tradycji regionalnych (K)	5	5	W trakcie oceny	0	0

Tabela 8. Nabory w ramach realizacji LSR przez LGD „Dolina Raby”.

W kontekście zmian w LSR, należy zauważyć, iż wynikały one z trudności z wdrażaniem niektórych przedsięwzięć. Problemem były projekty własne oraz inicjatywy klastrowe, które nie spotkały się z zainteresowaniem przedsiębiorców, a także projekty grantowe, których realizacja trwała stanowczo zbyt długo. Nie udało się także zrealizować póki co zamierzonych projektów współpracy. Przyczyną tego były przedłużające się negocjacje z partnerami zagranicznymi tych projektów, nieefektywna w tym zakresie polityka poprzedniego kierownika biura oraz, w ostatnim okresie, pandemia COVID 19.

Nabory w „Dolinie Raby” prowadzone były co pół roku, ale na przestrzeni analizowanego okresu niezbędne było wprowadzanie zmian. Ich przyczyną były korekty w strategii i tym samym przedłużające się konsultacje w Urzędzie Marszałkowskim. Informacje o naborach umieszczano na stronach internetowych LGD, a następnie przekazywano dane do gmin. Uzupełnieniem były artykuły w prasie lokalnej oraz aktywność w mediach społecznościowych. Zainteresowanie ze strony przedsiębiorców, w tym naborami na zakładanie działalności gospodarczej, było na tyle duże, że nie pojawiła się potrzeba prowadzenia większej kampanii promocyjnej, zwłaszcza w sytuacji, gdy do rozdysponowania w puli była niewielka suma pieniędzy.

Nabory z lat 2017-2021 pokazują, że istnieje bardzo duże zainteresowanie środkami związanymi z rozwojem przedsiębiorczości. Dotyczy to zarówno środków na podejmowanie działalności gospodarczej, jak i na jej rozwój. Wnioski składano także na działania infrastrukturalne, a aktywność na tym polu wykazywały nie tylko samorządy, ale też i organizacje pozarządowe. Pewnym problemem były nabory „turystyczne”, które nie cieszyły się dużym zainteresowaniem, a i przeszkodą były niezbyt duże środki przeznaczone na działania.

Pandemia COVID-19 nie wpłynęła znacząco na harmonogram naborów. Wymusiła ona zmianę formy szkoleń ze stacjonarnych na online, zwiększyło się zainteresowanie doradztwem telefonicznym, a także zdecydowano się na umawianie się z beneficjentami na konkretne godziny. Nabory odbywały się natomiast terminowo, a jedyną przeszkodą były przesunięcia terminów oceny wniosków, z uwagi na fakt, iż niezbędne było opracowanie nowych procedur.

Kolejną kwestią, której należy poświęcić uwagę jest to, w jaki sposób LGD „Dolina Raby” radziła sobie z realizacją zamierzonych wartości docelowych wskaźników. Pomogą w tym dane dotyczące postępu rzeczowego i finansowego.

Cel ogólny	Cel Szczegółowy	Przedsięwzięcie	Wskaźnik produktu	Jednostka miary	Stan docelowy	Realizacja (%) 2016		Realizacja (%) 2017		Realizacja (%) 2018		Realizacja (%) 2019		Realizacja (%) 2020		Realizacja (%) 31.05.2021	
						U	P	U	P	U	P	U	P	U	P	U	P
Zachowanie lokalnych zasobów przyrodniczych i kulturowych oraz poprawa jakości życia	1.1. Ochrona środowiska i przeciwdziałanie zmianom klimatu; zachowanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowo-historycznych, w tym tradycji regionalnych	1.1.1. Poprawa stanu obiektów związanych z kulturą obszaru	Liczba obiektów kultury lub zabytków poddanych pracom modernizacyjnym, konserwatorskim lub restauratorskim w wyniku wsparcia otrzymanego w ramach realizacji strategii	szt.	2 od 2017 roku - 3	0	0	0	0	100	0	100	100	100	100	100	100
		1.1.2. Inne działania na rzecz zachowania walorów przyrodniczo-krajobrazowych kulturowo-historycznych, w tym tradycji regionalnych	Liczba zrealizowanych operacji mających na celu szerzenie lokalnej kultury i dziedzictwa lokalnego	szt.	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,00	0,00	0,00
	1.2. Poprawa oferty oświatowej, szczególnie w zakresie uczenia się przez całe życie oraz rekreacyjno-	1.2.1. Rozwój infrastruktury rekreacyjno-kulturalnej	Liczba operacji obejmujących wyposażenie podmiotów działających w sferze kultury	szt.	7 od 2017 roku - 9 od 2020 roku - 13	0	0	0	0	100	33,33	100	100	69,23	69,23	92,31	69,23

	kulturalnej		Liczba podmiotów działających w sferze kultury, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR	szt.	6	0	0	0	0	83,33	33,33	83,33	83,33	83,33	83,33	100	100
	1.3. Aktywizacja społeczności do działań prorozwojowych oraz rozwój współpracy na obszarze LGD, międzyregionalnej i międzynarodowej	1.3.1. Aktywizacja społeczności	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	osobodni	85	11,76	11,76	40	40	60	60	83,53	83,53	87,06	87,06	103,53	103,53
			Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	osobodni	225	16	16	46,22	46,22	56,89	59,89	71,56	71,56	53,33	53,33	58,67	58,67
			Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	szt.	200	19	19	58,50	58,50	82,50	82,50	102,00	102,00	107,50	107,50	120	120
			Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	szt.	26	7,69	7,69	19,23	19,23	69,23	69,23	84,62	84,62	146,15	146,15	157,69	157,69
		1.3.2. Rozwój współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej	Liczba zrealizowanych projektów współpracy (w tym projektów międzynarodowych)	szt.	4 od 2017 roku - 7 Od 2020 roku - 3(1)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Poprawa warunków zatrudnienia i rozwój gospodarczy	2.1. Rozwój markowej żywności tradycyjnej i kanałów dystrybucji tych produktów, w tym krótkich łańcuchów żywnościowych	2.1.1. Podejmowanie działalności gospodarczej	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	szt.	3	0	0	0	0	66,66	0	66,66	0	100	66,66	100	66,66
			w tym liczba operacji ukierunkowanych na innowacje	szt.	1	0	0	0	0	66,66	0	100	0	100	100	100	100
		2.1.2. Rozwój działalności gospodarczej	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	szt.	4 w 2021 roku -	0	0	0	0	50	0	100	75	100	75	100	80

ch				5													
		w tym liczba operacji ukierunkowanych na innowacje	szt.	1	0	0	0	0	100	0	100	100	100	100	100	100	100
	2.1.3. Promocja markowej żywności	Liczba projektów grantowych	szt.	3	-	-	-	-	-	-	-	-	100	100	100	100	
	2.1.4. Podniesienie wiedzy dla osób niepełnosprawnych umysłowo	Liczba szkoleń	szt.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	100	100	100	100	
2.2. Rozwój turystyki i produktów turystycznych, szczególnie w zakresie turystyki aktywnej i weekendowej	2.2.1. Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie turystyki, w tym agroturystyki	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	szt.	3	0	0	0	0	33,33	33,33	66,66	33,33	66,66	66,66	66,66	66,66	
	2.2.2. Rozwój działalności gospodarczej w zakresie turystyki, w tym agroturystyki	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	szt.	3	0	0	0	0	33,33	33,33	66,66	33,33	66,66	33,33	66,66	66,66	
	2.2.3. Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury rekreacyjno-turystycznej	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	szt.	2	0	0	0	0	100	0	87,5	87,5	81,81	81,81	100	100	
				od 2017 roku - 6													
				od 2018 roku - 8													
				od 2020 roku - 11													

		2.2.4. Promocja turystyczna obszaru	Liczba projektów grantowych	szt.	3 od 2020 roku - 1	0	0	0	0	33,33	0	33,33	0	100	100	100	100
2.3. Rozwój pozostałej działalności gospodarczej, szczególnie innowacyjnej i przyjaznej dla środowiska, w sferach wytwórczości, budownictwa i usług dla ludności, bez działalności handlowej	2.3.1. Podejmowanie działalności gospodarczej	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	szt.	9 od 2018 roku - 11 od 2020 roku - 17	0	0	0	0	27,27	27,27	90,91	63,63	64,71	64,71	64,71	64,71	
		w tym liczba operacji ukierunkowanych na innowacje	szt.	2	0	0	0	0	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	2.3.2. Rozwój działalności gospodarczej	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	szt.	10 od 2018 roku - 11 od 2019 roku - 13)	0	0	0	0	27,27	9,09	61,54	30,77	76,92	46,15	84,62	46,15	
		w tym liczba operacji ukierunkowanych na innowacje	szt.	3	0	0	0	0	100	33,33	100	100	100	100	100	100	100

Tabela 9. Postęp rzeczowy w realizacji LSR przez LGD "Dolina Raby".

W ramach pierwszego celu głównego, czyli zachowania lokalnych zasobów przyrodniczych i kulturowych oraz poprawy jakości życia, wskazano trzy cele szczegółowe. Pierwszy z nich dotyczy ochrony środowiska i przeciwdziałania zmianom klimatu, a także zachowania walorów przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowo-historycznych. Wskazano tutaj dwa przedsięwzięcia - w przypadku pierwszego dotyczącego poprawy stanu obiektów związanych z kulturą obszaru udało się już zakontraktować i wypłacić wszystkie środki, a w przypadku drugiego, który ma polegać na zrealizowaniu operacji służących szerzeniu lokalnej kultury i dziedzictwa lokalnego póki co nie zrealizowano żadnych działań. Drugi cel szczegółowy dotyczył poprawy oferty oświatowej i w tym przypadku zakontraktowano już zdecydowaną większość środków (92%) na operacje obejmujące wyposażenie podmiotów działających w sferze kultury. Bardzo dobrze prezentują się też wskaźniki dotyczące wypłaconych środków (69%). W przypadku podmiotów działających w sferze kultury, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR, wszystkie wskaźniki zostały już osiągnięte. W przypadku trzeciego celu szczegółowego w ramach prac Biura LGD zrealizowano niemal wszystkie działania dotyczące aktywności społeczności (niektóre z nadwyżką), ale ciągle pozostają do wykonania projekty współpracy, w tym projekt międzynarodowy.

Drugi cel ogólny to poprawa warunków zatrudnienia i rozwój gospodarczy. Zrealizowano tutaj już niemal wszystkie operacje polegające na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa i rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa (została do wypłacenia część środków, ale wszystkie zostały już zakontraktowane). Zrealizowano także działania dotyczące promocji markowej żywności i podniesienia wiedzy dla osób niepełnosprawnych umysłowo. Kolejny cel szczegółowy dotyczy rozwoju turystyki i produktów turystycznych. Zaawansowane działania da się zaobserwować w przypadku operacji dotyczących podejmowania działalności gospodarczej w zakresie turystyki oraz rozwoju tego rodzaju działalności (po 66% środków zakontraktowanych i wypłaconych). W całości zrealizowano już operacje z rozwoju ogólnodostępnej infrastruktury rekreacyjno-turystycznej i warto zauważyć, że kilkakrotnie podnoszono tutaj wskaźniki (pierwotnie stan docelowy wynosił 2, a od 2020 roku - 11). W przypadku projektów grantowych z promocji turystycznej obszaru również osiągnięto stan docelowy, choć tutaj w 2020 roku doszło do zmniejszenia stanu docelowego - z 3 do 1.

Trzeci cel szczegółowy to rozwój pozostałej działalności gospodarczej, szczególnie innowacyjnej i przyjaznej dla środowiska, w sferach wytwórczości, budownictwa i usług dla ludności. W jej ramach LGD Dolina Raby bardzo dobrze radzi sobie z operacjami polegającymi na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa. Wprawdzie wskaźnik wypłaconych środków wynosi 64,71%, ale ma to związek ze zmianami stanu docelowego (od 2020 roku wynosi 17, a wcześniej 11). W przypadku utworzenia nowych przedsiębiorstw ukierunkowanych na innowacje udało się już zrealizować wszystkie przedsięwzięcia. Bardzo bliskie realizacji są operacje polegające na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa, choć tutaj dobrze przedstawia się liczba zakontraktowanych środków (85%), a gorzej jest z wypłaconymi (46%). W tym przypadku także doszło do zwiększenia stanu docelowego (od 2019 roku 13, a na samym początku 10). Udało się zrealizować już wszystkie operacje ukierunkowane na innowacje w ramach tego przedsięwzięcia.

Z działań przedsiębiorczych zwraca uwagę Bastion VR w Zamku Wiśnicz w Nowym Wiśniczu. Dzięki technologii VR, turyści zyskali możliwość podróży po wiśnickim zamku w scenerii XVII wieku, a całość odbywała się dzięki specjalnie do tego stworzonej aplikacji multimedialnej. Innym ciekawym projektem była rozwój produkcji ekologicznych soków i innych owocowych przetworów. Z działań infrastrukturalnych wymienić można place zabaw czy altany. Ciekawym projektem była też na pewno Strażacka Izba Pamięci w remizie w Gdowie.

Generalnie należy zauważyć, że realizacja przedsięwzięć przebiegała bardzo sprawnie, a problemy pojawiały się z operacjami własnymi, projektami grantowymi i projektami współpracy. Można jednak pokusić się o stwierdzenie, że nie widać większych zagrożeń co do realizacji wskaźników.

Przedsięwzięcia	Budżet w LSR	Postęp finansowy narastająco											
		2016		2017		2018		2019		2020		2021 (stan na 31.05.)	
		Pomoc przyznana	Pomoc wypłacona	Pomoc przyznana	Pomoc wypłacona	Pomoc przyznana	Pomoc wypłacona	Pomoc przyznana	Pomoc wypłacona	Pomoc przyznana	Pomoc wypłacona	Pomoc przyznana	Pomoc wypłacona
1.1.1. Poprawa stanu obiektów związanych z kulturą obszaru	200 000 od 2017 roku - 240 000 od 2020 roku - 238 796	0	0	0	0	240 000	0	238 796	238 796	238 796	238 796	238 796	238 796
1.1.2 Inne działania na rzecz zachowania walorów przyrodniczo-krajobrazowych kulturowo-historycznych, w tym tradycji regionalnych	330 000	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0
1.2.1. Rozwój infrastruktury rekreacyjno-kulturalnej	1 166 306,50 od 2020 roku - 1 625 114,07	0	0	0	0	720 534	104 122	1 112 437,53	1 112 437,53	1 112 437,49	1 112 437,49	1 523 935,42	1 112 437,49
1.3.1. Aktywizacja społeczności	1 567 500	1 567 500	570 099	1 567 500	570 099	1 567 500	697 299	1 567 500	1 105 629,6	1 567 500	1 315 257,2	1 567 500	1 481 997,73
1.3.2. Rozwój	332 500	0	0	0	0	3 249	0	3 249	0	0	0	0	0

współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej	w 2021 roku - 731 000												
2.1.1. Podejmowanie działalności gospodarczej	165 000	0	0	0	0	110 000	0	110 000	110 000	165 000	110 000	165 000	110 000
2.1.2 Rozwój działalności gospodarczej	600 000 od 2018 roku - 590 000	0	0	0	0	300 000	0	498 700	498 700	590 000	498 700	590 000	498 700
2.1.3. Promocja markowej żywności	72 311	-	-	-	-	-	-	-	-	72 311	72 311	72 311	72 311
2.1.4. Podniesienie wiedzy dla osób niepełnosprawnych umysłowo	49 941	-	-	-	-	-	-	-	-	49 941	49 941	49 941	49 941
2.2.1. Podejmowanie działalności gospodarczej w zakresie turystyki, w tym agroturystyki	165 000	0	0	0	0	55 000	44 000	110 000	55 000	110 000	110 000	110 000	110 000
2.2.2. Rozwój działalności gospodarczej w zakresie turystyki, w tym agroturystyki	400 000	0	0	0	0	200 000	200 000	300 000	200 000	300 000	200 000	300 000	200 000
2.2.3. Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury rekreacyjno-	848 693,50 od 2020	0	0	0	0	502 989	33 249,05	739 292,47	739 292,47	1 181 358,93	739 292,44	1 167 180,21	739 292,44

turystycznej	roku - 1 181 358,93												
2.2.4. Promocja turystyczna obszaru	300 000 od 2020 roku - 87 479	0	0	0	0	91 704	33 352,74	91 704	33 352,74	87 479	87 479	87 479	87 479
2.3.1. Podejmowanie działalności gospodarczej	495 000 od 2018 roku 605 000 od 2020 roku - 935 000	0	0	0	0	165 000	132 000	550 000	550 000	605 000	495 000	605 000	605 000
2.3.2. Rozwój działalności gospodarczej	1 370 000 od 2018 roku 1 470 000	0	0	0	0	584 626	198 000	946 272,61	946 272,61	1 154 704,61	754 720,61	1 231 973,61	754 720,61

Tabela 10. Postęp finansowy w realizacji LSR przez LGD "Dolina Raby".

Analizując postęp finansowy, należy zauważyć, że wypłacono już wszystkie zaplanowane do tej pory środki na przedsięwzięcia z zakresu poprawy stanu obiektów związanych z kulturą obszaru. Do wykorzystania pozostaje budżet przeznaczony na inne działania na rzecz zachowania walorów przyrodniczo-krajobrazowych kulturowo-historycznych, w tym tradycji regionalnych. Z zaplanowanych 1,6 mln zł na rozwój infrastruktury rekreacyjno-kulturalnej zakontraktowano już 1,5 mln zł (wypłacono 1,1 mln zł), zaś z przeznaczonych na aktywizację społeczności 1,6 mln zł zakontraktowano już wszystkie środki, a wypłacono niemal wszystkie (1,5 mln zł). Z zaplanowanych 731 tys. zł. na rozwój współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej póki co nie zrealizowano żadnego przedsięwzięcia. Dobrze natomiast prezentują się wskaźniki dotyczące podejmowania i rozwoju działalności gospodarczej, a także promocji markowej żywności i podniesienia wiedzy dla osób niepełnosprawnych umysłowo (zakontraktowano i wypłacono już zdecydowaną większość środków). Bliskie realizacji są przedsięwzięcia dotyczące podejmowania działalności gospodarczej w zakresie turystyki (zakontraktowano i wypłacono 110 tys. zł z zaplanowanych 165 tys. zł) oraz na rozwój tego rodzaju działalności (zakontraktowano 300 tys. zł, a wypłacono 200 tys. zł z zaplanowanych 400 tys. zł). Zrealizowano już wszystkie przedsięwzięcia dotyczące promocji turystycznej obszaru (tutaj w 2020 roku zmniejszono budżet i przeniesiono środki) i bardzo bliskie zamknięcia są działania na rozwój ogólnodostępnej infrastruktury rekreacyjno-turystycznej (wypłacono 739 tys. zł, z ok. 1,2 mln zł, ale pozostała część jest już zakontraktowana). W przypadku kolejnych środków na podejmowanie i rozwój działalności gospodarczej stopniowo wzrastał budżet, ale aktualnie w dużej mierze działania są już zrealizowane - wypłacono 605 tys. zł z 935 tys. zaplanowanych środków na podejmowanie działalności i 755 tys. zł z 1 470 000 na rozwój (zakontraktowano ponad 1,2 mln zł).

Nie ma większych obaw co do tego, że nie uda się rozdysponować zaplanowanych środków. Warto też podkreślić, że „Dolina Raby” otrzymała bonus w wysokości 660 tysięcy, który został przeznaczony na operacje mające na celu szerzenie lokalnej kultury i dziedzictwa lokalnego (330 tysięcy) realizowane przez organizacje pozarządowe oraz na podejmowanie działalności gospodarczej (330 tysięcy). Nie ulega wątpliwości, że bezproblemowo dałoby się przeznaczyć dodatkowe środki na przedsiębiorczość czy działania infrastrukturalne, bo zainteresowanie nimi jest bardzo duże. Pewien potencjał tkwi też w „turystyce

weekendowej” i LGD chciałoby w większym stopniu pomagać w realizacji np. szlaków rowerowych.

5.3. Projekty współpracy

„Dolina Raby” z realizacją projektów współpracy ma problem. W LSR zaplanowanych było siedem międzynarodowych projektów współpracy, których jednak nie udało się przeprowadzić. Przyczyną tego stanu rzeczy były przedłużające się negocjacje z partnerami zagranicznymi tych projektów, nieefektywna w tym zakresie polityka poprzedniego kierownika biura oraz, w ostatnim okresie, pandemia COVID 19.

W przypadku krajowych projektów współpracy aktualnie przygotowany jest projekt, który czeka na podpisanie umowy - „Skarby Beskidzkiej Miedzy”, realizowany z LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska”. Całkowity budżet projektu ma wynieść 427 867,07 zł, a udział finansowy „Doliny Raby” 225 918,12 zł. W jego ramach zaplanowane są działania mające na celu zachowanie lokalnego dziedzictwa i służące kultywowaniu dawnych tradycji i obyczajów. W planach jest przeprowadzenie cyklu warsztatów dla mieszkańców oraz konkurs plastyczny dla dzieci. Dodatkowo zaplanowane jest przeprowadzenie działań kierowanych do turystów, w tym promujących obszar pod kątem walorów i atrakcji turystycznych (m.in film) oraz wydanie publikacji „Jadło z Beskidzkiej Miedzy” opisującej m.in. znaczenie ziół z obszaru. Ciekawą atrakcją mają być trzy duże imprezy promocyjne, w czasie których uczestnicy będą mogli zapoznać się z tradycjami i produktami lokalnymi Beskidu Wyspowego. Warto podkreślić, że mimo iż nie doszło do podpisania umowy, jedna z zaplanowanych imprez już się odbyła (w sierpniu 2021 w Gdowie „Festiwal Rosołu”).

Drugi zaplanowany projekt współpracy dotyczyć będzie infrastruktury rowerowej i ma być realizowany wraz z LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska” i „E.O. CENOMA”. Przygotowana jest już cała dokumentacja i aktualnie nanoszone są poprawki. W przygotowaniu jest również trzeci zaplanowany projekt współpracy (międzyregionalny) w zakresie utworzenia sieci questów (gier terenowych) na obszarach partnerów projektu.

5.4. Działania poza RLKS

„Dolina Raby” stara się o pozyskiwanie środków z zewnątrz i tym samym ma na swoim koncie kilka działań realizowanych poza RLKS. Pierwszy projekt, o którym należy

wspomnieć to „Glokalizacja w edukacji dorosłych”. Realizowano go między 1 września 2016 a 30 kwietnia 2018 roku. Prócz LGD „Dolina Raby” wzięty w nim udział: Fundacja Dzieła Kolpinga w Polsce, Kolpingovo dielo na Slovensku i Latvijas Lauku Forum. Podstawowym celem projektu był rozwój rozwiązań dla edukacji dorosłych w kontekście glokalizacji poprzez współpracę między czterema organizacjami z trzech krajów, wymianę doświadczeń i najlepszych praktyk w ramach partnerstwa strategicznego. Grupami docelowymi projektu byli: personel partnerów, koordynatorzy projektów i wolontariusze w projektach i działaniach w zakresie edukacji dorosłych, trenerzy, instruktorzy, członkowie zarządów odpowiedzialni za kształcenie dorosłych, przedstawiciele organizacji pozarządowych, członkowie sieci współpracy, wszystkie osoby pochodzące z państw partnerów projektu: Polski, Słowacji, Łotwy. Projekt dofinansowany był z programu Erasmus+, a budżet wyniósł 50 300 euro.

Kolejnym projektem, o którym trzeba wspomnieć, jest Transnational Education in LEADER implementation (TELI2). Sfinansowany był on przez program Unii Europejskiej ERASMUS+. Jego celem był rozwój i/lub zwiększenie wiedzy, umiejętności i kompetencji personelu Lokalnych Grup Działania w odniesieniu do wspierania inicjatyw endogenicznego rozwoju obszarów wiejskich poprzez wdrożenie podejścia LEADER w ramach ich odpowiednich obszarów administracyjnych. Kluczową częścią był kurs dla 16 osób, zrealizowany poprzez szkolenia e-learningowe i trzy pięciodniowe sesje szkoleniowe. Projekt rozpoczął się we wrześniu 2016 roku i trwał 30 miesięcy. Liderem projektu była wyższa uczelnia Limerick Institute of Technology z Irlandii. W skład konsorcjum projektu, prócz LGD „Dolina Raby” weszły: Uniwersytet w Lublanie w Słowenii, SECAD – organizacja działająca na rzecz rozwoju południowej i wschodniej części hrabstwa Cork w Irlandii, Lokalna Grupa Działania Dobrogea Centrala z Rumunii, Agencja Rozwoju regionu Kozjansko ze Słowenii, Lokalna Grupa Działania „Zeleni Bregi” z Chorwacji, Monte Desenvolvimento Alentejo Central, ACE z Portugalii, Lokalna Grupa Działania „Zrinska Gora” (TUROPOLJE) z Chorwacji i ADRIMAG Portugalii. Budżet projektu wyniósł 1 166 820 euro.

Kolejnym projektem jest „Przez dziedzictwo kulinarne do kompetencji kluczowych” realizowany w ramach Programu Erasmus+ od października 2018 do sierpnia 2021 roku. Celem projektu było przygotowanie innowacyjnego szkolenia rozwijającego kompetencje edukatorów w efektywnym podnoszeniu podstawowych kompetencji osób dorosłych:

umiejętności czytania ze zrozumieniem i pisanie, umiejętności cyfrowych, przedsiębiorczości, umiejętności społecznych i międzykulturowych poprzez wykorzystanie dziedzictwa kulinarnego. Projekt realizowano z czterema partnerami z Polski, Cypru, Finlandii i Słowenii. Budżet projektu wyniósł 169 240 euro.

Od czerwca do października 2019 roku realizowany był projekt „Małe przetwórstwo i sprzedaż bezpośrednia szansą dla producentów, zdrowiem dla konsumentów”. Jego celem było dostarczenie wiedzy mieszkańcom (w tym rolnikom, mikroprzedsiębiorcom, KGW) oraz uczniom szkoły rolniczej, a także wymiana doświadczeń między podmiotami zaangażowanymi w rozwój obszarów wiejskich w zakresie małego przetwórstwa. Projekt służyć też miał promocji i rozpowszechnianiu rezultatów prowadzonych działań. Wynikiem jest współpraca z lokalnymi producentami i poprawa komunikacji między podmiotami działającymi na rzecz rozwoju obszarów wiejskich na terenie LGD. Projekt dofinansowała Krajowa Sieć Rozwoju Obszarów Wiejskich, a budżet wyniósł 21 400 zł.

Ostatni projekt, na który warto zwrócić uwagę, to festiwal kulinarny „Żółte kalendarze”. Odbывał się on między czerwcem a październikiem 2019 roku. Składał się z części badawczej realizowanej na terenie LGD i festynu kulinarnego, w którym, oprócz lokalnych KGW z Wiśnicza Małego i Kamionnej, wzięły udział członkinie Stowarzyszenia Inicjatyw Lokalnych „Spisz się na medal”. Rezultaty prowadzonych działań wykorzystano w działalności LGD, w tym w kontekście planów reaktywowania Muzeum Książki Kucharskiej. Projekt dofinansowało Narodowe Centrum Kultury w ramach programu EtnoPolska, a koszt działań wynosił 13 tysięcy złotych.

W kolejnych latach „Dolina Raby” planuje większą uwagę skupić na projektach długofalowych (z Fundacji Batorego). Dzięki temu jest szansa, że Stowarzyszenie będzie się rozwijało i dotrze ze swoimi działaniami do większej grupy osób.

5.5. Działalność Biura LGD

Biuro LGD „Dolina Raby” znajduje się w miejscowości Chrostowa. Na przestrzeni lat sytuacja kadrowa była zmienna. Początkowo zatrudnione były cztery osoby, ale ostatecznie kadra uległa zmniejszeniu do dwóch pracowników (Kierownik Biura, Specjalista

ds. przygotowania, realizacji i rozliczania projektów). Jedna osoba zatrudniona jest na cały etat, a druga na 3/5 etatu. Staż pracy obecnej kadry jest dość imponujący - 8 i 11 lat. Można więc z pewnością mówić o dużym doświadczeniu. Zatrudnione osoby musiały przejąć obowiązki, które wcześniej nałożone były na innych pracowników, co niekiedy sprawia pewne problemy związane ze zbyt dużą ilością zadań. Innym kłopotem jest nadmierna biurokratyzacja LEADERA jako takiego.

W trakcie pandemii COVID-19 nie zawieszono stacjonarnej pracy Biura LGD, ale pracownicy przez pewien czas przychodzili na zmianę i większym stopniu korzystano z maili i telefonu. Niezbędne było wcześniejsze umówienie się beneficjentów na spotkanie.

W „Dolinie Raby” duża uwaga przykładana jest do podnoszenia kompetencji. Szkolenia pracowników LGD od 1 stycznia 2016 roku do 31 maja 2021 roku przeprowadzono regularnie i było ich bardzo dużo. Organizowano także szkolenia dla członków organów LGD, ale ich było znacznie mniej. Szczegółowy wykaz obu rodzajów szkoleń zaprezentowano w poniższych tabelach.

Data szkolenia	Temat szkolenia	Wykonawca szkolenia	Liczba przeszkolonych pracowników LGD
01.06.2016	Szkolenie w UMWM dla LGD	UMWM	2
02.06.2016	Nowe aspekty prawne w znowelizowanej ustawie prawo o stowarzyszeniach	Związek Lustracyjny Spółdzielni Pracy	1
23.08.2016	Spotkanie z LGD dotyczące aktywizacji na obszarach realizacji LSR	UMWM	2
09.09.2016	Rachunkowość i opodatkowanie Lokalnych Grup Działania	Związek Lustracyjny Spółdzielni Pracy	1
19.09.2016	Poddziałanie 19.2 „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego (...)”	UMWM	3
19.10.2016	Zmiany w prawie pracy 2016/2017	System centrum Promocji i Szkolenia	1
14.11.2016-16.11.20216	Biznes dla operacji rozpoczęcie lub rozwijanie działalności gospodarczej realizowanej w ramach LSR	CDR Oddział w Krakowie	1
06.02.2017	Podstawy prawne wdrażania LSR	LGD Beskid Gorlicki	1
21 - 22.02.2017	Extending LEADER Innovation	European Network for Rural Development	1
05.04.2017	Szkolenie dla LGD Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER	UMWM	1
12.05.2017	Umowy cywilnoprawne. Umowa zlecenie. Umowa o dzieło. Jak prawidłowo zawierać po 1.01.2017	Centrum Promocji i Szkolenia SYSTEM	1
18-19.05.2017	Podniesienie kompetencji w zakresie monitoringu i ewaluacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich	1
22.05.2017	Ocena wniosków o przyznanie pomocy	UMWM	2
06.09.2017	Zagadnienia prawne i procedury przy ocenie projektów	UMWM	3

18.10.2017	Podatek dochodowy od osób fizycznych	Galeria Szkoleń	1
14.11.2017	Ochrona danych osobowych – kompleksowe szkolenie od podstaw	Centrum Promocji i Szkolenia SYSTEM	1
28.11.2017	Wdrażanie LSR oraz z zakresu procedur oceny i wyboru wnioskodawców w tym lokalne kryteria wyboru	LGD Dolina Raby – Janusz Pazdan	3
04.12.2017	Szkolenie dla LGD	UMWM	2
13.12.2017	XX Małopolskie Forum Organizacji Pozarządowych	Województwo Małopolskie	1
17.01.2018	Szkolenie dla LGD	UMWM	2
22.03.2018	Nowelizacja ustawy o spółdzielniach socjalnych	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie	1
06.04.2018	Szkolenie z zakresu instrumentów finansowych dla MŚP	MS LGD	2
23.04.2018	Bezpieczeństwo informacji i ochrony danych osobowych, RODO – zmiany niezbędne do wprowadzenia w Stowarzyszeniach	UMWM	1
14.05.2018	Warsztat dotyczący ochrony i zarządzania dziedzictwem kulturowym w Małopolsce	FRDL Małopolski Instytut Samorządu Terytorialnego i Administracji	1
11.06-12.06.2018	Szkolenie dla przedstawicieli JST oraz LGD. Zielona infrastruktura – Karpaty łączą	UNEP – Grid Warszawa	1
27.06.2018	Granty, projekty współpracy, projekty własne	UMWM	2
26.07.2018	Ochrona danych osobowych w NGO, a reforma RODO.	Stowarzyszenie „Rodzina Kolpinga w Bochni”	1
28.08.2018	Rachunkowość w NGO	Związek Centralny Dzieła Kolpinga w Polsce	1
14.09.2018	Małopolska na rowery. Jak wykorzystać potencjał sieci tras rowerowych Velomałopolska do stworzenia markowego produktu turystycznego	UMWM	1
21.09.2018	Prawo regulujące działalność organizacji pozarządowych	Związek Centralny Dzieła Kolpinga w Polsce	1
02.10.2018	Droga do partnerstwa – cykl życia sieci partnerstw, koalicji obywatelskich	Związek Centralny Dzieła Kolpinga w Polsce	1
05.12.2018	ABC organizacji pozarządowej aspekt finansowy i prawny	Związek Centralny Dzieła Kolpinga w Polsce	1
29.01.2019	Szkolenie dla wnioskodawców Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego	UMWM	1
06.02.2019	Szkolenie dla LGD	UMWM	2
01.02.2019	Konsultacje dla partnerów Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich	UMWM	1
17.04.2019	Szkolenie dla LGD	UMWM	2
24.06.2019	Szkolenie dla LGD	UMWM	2
23.07-24.07.2019	Szkolenie w zakresie aktualnego stanu prawnego dotyczącego funkcjonowania i wdrażania LSR	Federacja Małopolskich LGD	2
29.08-30.08.2019	Warsztat dotyczący wprowadzenia narzędzi współpracy	Federacja Małopolskich LGD	2
13.09.2019	Spotkanie podsumowujące projekt pn „Wypracowanie modelu współpracy LGD z dyskusją nt. kierunków rozwoju sieci współpracy	Federacja Małopolskich LGD	1

	partnerskiej”		
20.09.2019	Szkolenie dla LGD	UMWM	1
06.11.2019	Szkolenie dla NGO z terenu powiatu bocheńskiego	Powiat Bocheński	1
04.12.2019	Prawo regulujące działalność organizacji pozarządowych	Związek Centralny Dzieńta Kolpinga w Polsce	1
13.01.2020	Szkolenie dla LGD	UMWM	1
16.09.2020	Szkolenie dla LGD	UMWM	1
16.12.2020	Szkolenie dla LGD	UMWM	1
28.01.2021	Wsparcie organizacji pozarządowych – dotacje, współpraca z korporacjami	Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie	1
09.04.2021	Szkolenie dla LGD	UMWM	1
11.05.2021	E usługi administracji publicznej	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie	1
12.05.2021	Media społecznościowe	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie	1
17.05.2021	Darmowe programy graficzne online	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie	1
19.05.2021	Bezpłatne narzędzia Google	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie	1
19.05.2021	Szkolenie dla LGD	UMWM	1
24.05.2021	E usługi administracji publicznej	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie	1
26.05.2021	Media społecznościowe	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie	1
28.05.2021	Darmowe programy graficzne online	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie	1
31.05.2021	Bezpłatne narzędzia Google	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie	1

Tabela 11. Szkolenia pracowników LGD w okresie od 1.01.2016 do 31.05.2021.

Data szkolenia	Temat szkolenia	Wykonawca szkolenia	Liczba przeszkolonych członków zarządu	Liczba przeszkolonych członków rady
15.11.2016	Szkolenie z zakresu LSR, obowiązujących procedur, wyboru i kryteriów wyboru LGD „Dolina Raby”	LGD Dolina Raby	0	18
16.02.2017	Szkolenie z zakresu LSR, obowiązujących procedur, wyboru i kryteriów wyboru LGD „Dolina Raby”	LGD Dolina Raby	0	22
28.11.2017	Szkolenie z zakresu LSR, obowiązujących procedur, wyboru i kryteriów wyboru LGD „Dolina Raby”	LGD Dolina Raby	0	12
12.04.2018	Szkolenie z zakresu LSR, obowiązujących procedur, wyboru i kryteriów wyboru LGD „Dolina Raby”	LGD Dolina Raby	0	18
05.10.2018	Szkolenie z zakresu LSR, obowiązujących procedur, wyboru i kryteriów wyboru LGD „Dolina Raby”	LGD Dolina Raby	0	14
27.06.2019	Szkolenie z zakresu LSR, obowiązujących procedur, wyboru i kryteriów wyboru LGD „Dolina Raby”	LGD Dolina Raby	0	14
8.07.2019	Szkolenie z zakresu LSR, obowiązujących procedur, wyboru i kryteriów wyboru LGD „Dolina Raby”	LGD Dolina Raby	0	19
2020r.	Szkolenie z zakresu LSR, obowiązujących procedur, wyboru i kryteriów wyboru LGD „Dolina Raby” – szkolenia indywidualne nowych członków rady	LGD Dolina Raby	0	3
22.02.2021	Szkolenie z zakresu LSR, obowiązujących procedur, wyboru i kryteriów wyboru LGD „Dolina Raby”	LGD Dolina Raby	0	12

Tabela 12. Szkolenia członków organów LGD w okresie od 1.01.2016 do 31.05.2021.

Dla pracowników szczególnie przydatne okazały się szkolenia organizowane w Urzędzie Marszałkowskim. Pozwalały one bowiem na to, by pracownicy byli na bieżąco z wprowadzanymi zmianami. Docenić należy na pewno fakt, iż osoby w Biurze LGD same szukają sobie szkoleń, które okazują się pomocne (dotyczące np. elektronicznych dokumentów, mediów społecznościowych czy programów graficznych).

Warto zauważyć, że dobra komunikacja jest niezbędna do sprawnej realizacji LSR. Plan komunikacji opracowano na podstawie uwag i propozycji jakie były zgłaszane w trakcie konsultacji społecznych, badań ankietowych oraz wyników ewaluacji dokonanych po okresie realizacji poprzedniej LSR. Uznano, iż podstawowym celem komunikacji będzie bieżące informowanie mieszkańców o stanie realizacji LSR oraz informowanie potencjalnych wnioskodawców o zasadach i kryteriach udzielania wsparcia. Plan miał za zadanie zlikwidować niedostatki komunikacyjne oraz zagwarantować dwustronność przekazu. Zaplanowano także odpowiednie wskaźniki dla zaprojektowanych działań komunikacyjnych:

- wysłanie e-maili,
- zamieszczenie artykułów na stronach internetowych (LGD, 6 gmin oraz powiatu bocheńskiego),
- opublikowanie artykułu w prasie lokalnej,
- organizacja spotkań informacyjnych (15 osób na każde spotkanie, badanie ankietowe po spotkaniu),
- przygotowanie i rozdystrybuowanie gadżetów promocyjnych,
- przyjęcie osób w punkcie konsultacyjnym w Biurze LGD,
- organizacja spotkań szkoleniowych i doradczych,
- dotarcie z informacjami do osób objętych wsparciem PUP, MOPS, GOPS, PCPR, ŚDS,
- zebranie łącznie ankiet (online oraz po doradztwie, szkoleniu),
- udział w wydarzeniach promocyjno – kulturalnych na obszarze LGD.

Szczegóły dotyczące realizacji działań komunikacyjnych zaprezentowano w poniższej tabeli.

Działanie komunikacyjne	Nazwa wskaźnika	Docelowa wartość wskaźnika	Wartość wskaźnika osiągnięta na dzień:					
			31.12. 2016	31.12. 2017	31.12. 2018	31.12. 2019	31.12. 2020	31.05. 2021
Kampania informacyjna dotycząca głównych założeń LSR na lata 2016-2022	Informacja na stronie internetowej LGD oraz na portalu społecznościowym LGD oraz na stronach gmin	-	1	1	2	3	4	4
	Informacja w artykułach prasowych oraz spectrum	-	1	1	2	3	5	5
	Materiały promocyjne	-	1	1	2	2	3	3
	Wysłanie informacji mailem	100	20	20	20	40	90	90
	Organizowanie spotkań informacyjno-szkoleniowych	-	2	2	3	3	5	5
	Informowanie podczas wydarzeń promocyjno-kulturalnych	-	6	6	9	9	9	9
Kampania informacyjna nt. zasad oceniania i wyboru operacji przez LGD	Informacja na stronie internetowej LGD oraz na portalu społecznościowym LGD oraz na stronach gmin	-	1	1	1	2	3	3
	Informacja w artykułach prasowych oraz w spectrum	-	1	1	2	3	5	5
	Materiały promocyjne	-	1	1	2	2	3	3
	Wysyłanie informacji mailem	100	30	30	30	60	110	110
	Organizowanie spotkań informacyjno-szkoleniowych	-	2	2	3	3	5	5
	Informowanie podczas wydarzeń promocyjno-kulturalnych	-	6	6	9	9	9	9
Informowanie na temat sposobu oraz zasad przygotowania dokumentacji aplikacyjnej i rozliczenia projektów	Organizowanie szkoleń	17	2	5	9	11	16	19
	Doradztwo w biurze LGD	200	38	117	162	204	215	241
	Informowanie podczas wydarzeń promocyjno-kulturalnych	-	6	13	18	22	22	22
Informowanie na temat możliwości włączenia się do realizowanych projektów oraz pokazanie potencjalnych korzyści	Informacja na stronie internetowej LGD oraz na portalu społecznościowym LGD oraz na stronach gmin	-	0	2	5	8	10	11
	Informacja w artykułach prasowych oraz spectrum	-	0	2	7	9	13	13
	Materiały promocyjne	-	0	2	3	4	6	6
	Wysyłanie informacji mailem	-	0	50	180	330	430	480
	Organizowanie spotkań informacyjno-	6	0	3	7	9	14	17

	szkoleniowych							
	Informowanie podczas wydarzeń promocyjno-kulturalnych	-	0	7	12	16	16	16
Informowanie nt. zrealizowanych bądź realizowanych projektów	Informacja na stronie internetowej LGD oraz na portalu społecznościowym LGD	-	0	0	2	5	7	8
	Informacja w artykułach prasowych oraz spectrum	-	0	0	3	5	9	9
	Informowanie podczas wydarzeń promocyjno-kulturalnych	8	0	0	5	9	9	9
Badanie opinii i satysfakcji beneficjentów	Ankieta online na stronie internetowej	-	0	9	12	68	70	71
	Ankiety ewaluacyjne po udzielonej informacji/doradztwie w biurze, szkoleniu	-	0	75	191	249	349	353

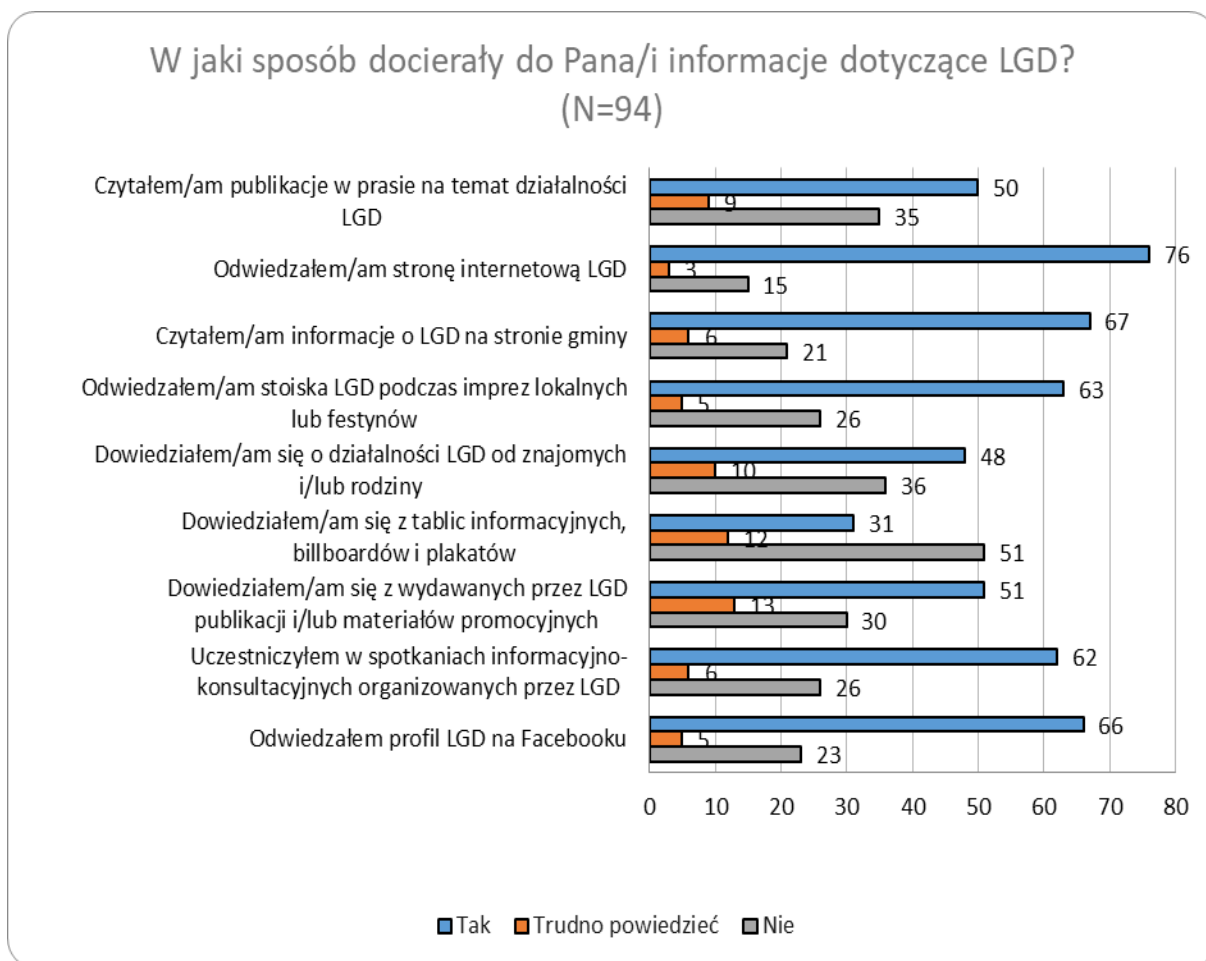
Tabela 13. Realizacja planu komunikacji przez LGD "Dolina Raby".

Realizacja planu komunikacji przebiegła bez zarzutu. Większe zmiany w harmonogramie wprowadzono dopiero w 2021 roku w związku z wydłużeniem czasu realizacji strategii i dołożeniem nowych środków (wcześniej korekty miały charakter jedynie kosmetyczny). Do najbardziej efektywnych kanałów komunikacji zaliczyć można na pewno komunikaty na stronie internetowej (zarówno stronie LGD, jak i gmin), wpisy w mediach społecznościowych, ale również szkolenia, informacje w prasie lokalnej i lokalnych portalach internetowych, a także „marketing szeptany”. Raz do roku wydawana jest także broszurka dystrybuowana w wielu miejscach (np. w sklepach). Nie ma potrzeby prowadzenia większej ilości działań, głównie z uwagi na to, iż „Dolina Raby” ma dość ograniczony budżet.

Czas pandemii COVID-19 uwidocznił rosnące znaczenie Internetu jako kanału komunikacyjnego i w tym czasie „Dolina Raby” zrezygnowała z prowadzenia imprez promocyjnych czy szkoleń stacjonarnych. W obecnej chwili uwaga skupiono jest już głównie na działaniach podsumowujących i pokazujących efekty realizowanej strategii.

Nawiązując do planu komunikacyjnego, warto sprawdzić opinie samych mieszkańców gmin obszaru LGD na temat tego, czy komunikacja była efektywna. W przygotowanej dla nich ankiecie zadano pytanie o rozpoznawalność LGD „Dolina Raby”. Spośród 100 badanych mieszkańców, 94 wybrało odpowiedź twierdzącą, a jedynie 6 stwierdziło, że nigdy nie słyszało o LGD, co należy uznać za bardzo dobry wynik. Osobom, które wskazały, iż słyszały

o LGD „Dolina Raby” zadano kolejne pytanie dotyczące tego, w jaki sposób dotarły do informacji o LGD. Szczegóły zaprezentowano na poniższym wykresie.

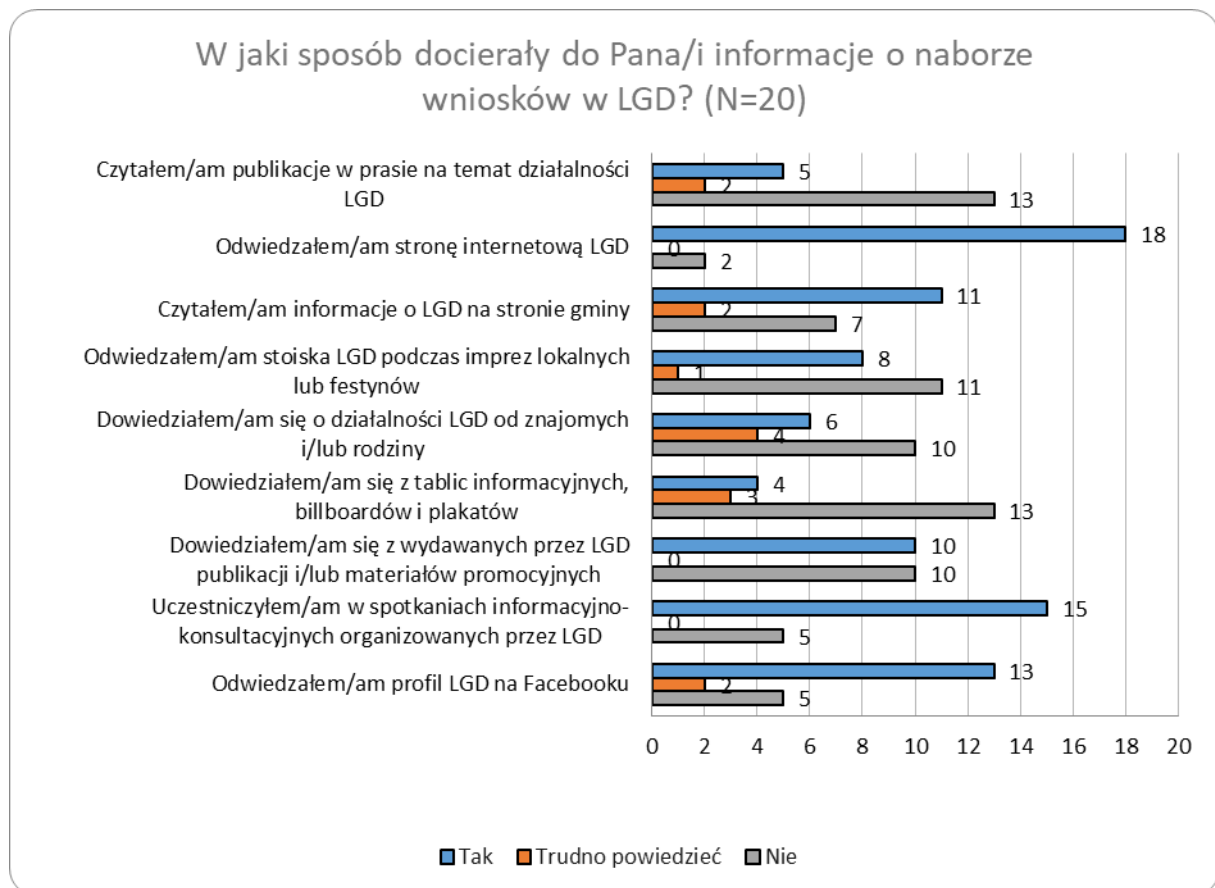

Wykres 6. Metody docierania informacji o LGD „Dolina Raby” do mieszkańców obszaru.

Dane z powyższego wykresu pokazują, iż przygotowany plan komunikacji spełnił swoje zadanie. Najwięcej mieszkańców gmin obszaru LGD biorących udział w badaniu wskazało, iż źródłem informacji o „Dolinie Raby” była strona internetowa LGD (76), a niewiele mniej osób stwierdziło, iż dotarło do informacji dotyczących LGD dzięki stronom gmin (67) oraz profilowi LGD na Facebooku (66). Potwierdza to dość jednoznacznie, że korzystanie z wirtualnych kanałów komunikacji jest efektywne. Duże znaczenie odegrały również spotkania informacyjno-konsultacyjne organizowane przez LGD (62) oraz odwiedzanie stoisk LGD w trakcie imprez lokalnych/festynów (63). Sporo wskazań posiadają także wydawane przez LGD publikacje i/lub materiały promocyjne (51) oraz publikacje w prasie na temat działalności LGD (50). Istotną rolę odegrał „marketing szeptany”, a od

rodziny i znajomych informacje zaczerpnęło 48 badanych mieszkańców. Najmniej głosów w ankiecie zdobyły informacje zamieszczane na tablicach, billboardach czy plakatach (31).

W kontekście działań komunikacyjnych, warto również sprawdzić, w jaki sposób docierały do potencjalnych beneficjentów informacje o naborze wniosków w LGD. Szczegóły obrazuje poniższy wykres.

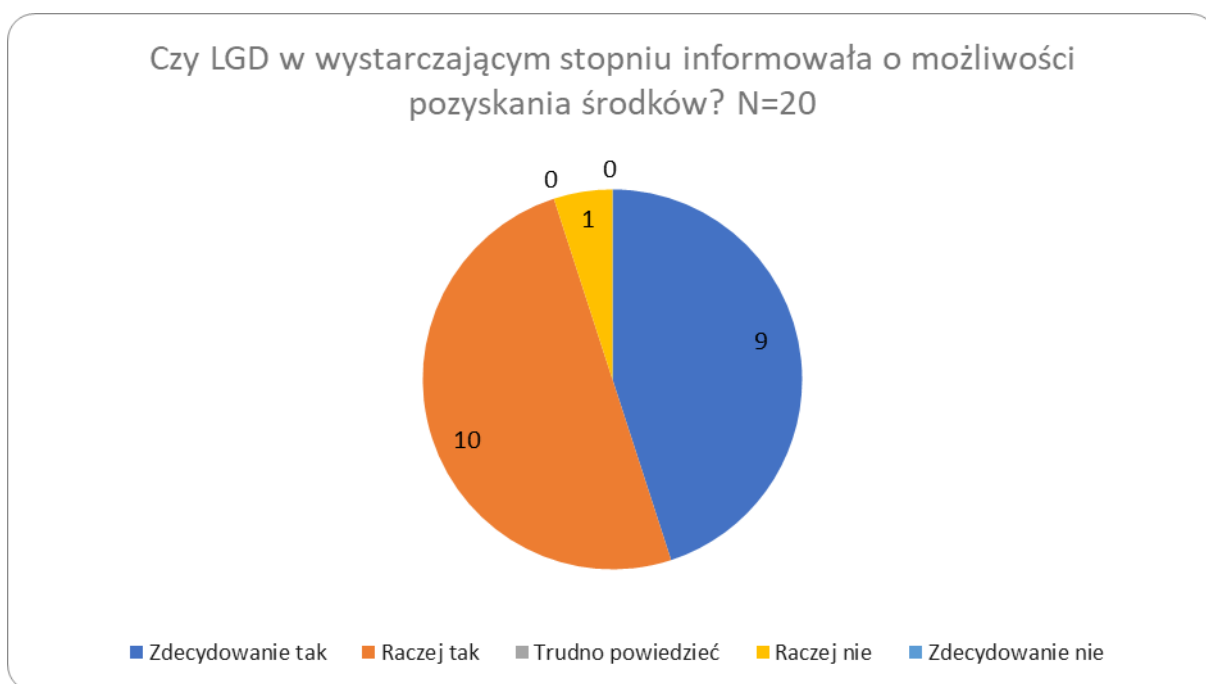

Wykres 7. Metody docierania informacji o naborach w LGD „Dolina Raby” do potencjalnych beneficjentów.

Ankietowani potencjalni beneficjenci potwierdzają, że sieć internetowa to aktualnie najlepszy kanał komunikacyjny. Aż 18 spośród 20 respondentów wskazało, iż to strona internetowa LGD stanowiła źródło informacji o naborze. Na drugim miejscu znalazło się uczestnictwo w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych organizowanych przez LGD z 15 pozytywnymi głosami. Dużą rolę odgrywały też informacje o LGD na stronie gminy i profil LGD na Facebooku (odpowiednio 11 i 13 wskazań). Połowa spośród ankietowanych stwierdziła, iż o naborze wniosków w LGD zaczerpnęła informacji z publikacji i/lub materiałów promocyjnych. 8 respondentów wskazało za istotne odwiedzanie stoisk w czasie

impresz lokalnych/festynów, a 6 „marketing szeptany”. Najslabiej wypadły publikacje w prasie na temat działalności LGD (5 wskazań) oraz informacje zamieszczone na tablicach, billboardach i plakatach (4).

Istotne jest także sprawdzenie, jak badani beneficjenci oceniają to, czy LGD w wystarczającym stopniu informowała o możliwości pozyskania środków. Szczegóły obrazuje poniższy wykres.

Wykres 8. Ocena beneficjentów na temat stopnia informowania przez LGD o możliwości pozyskania środków.

Ankietowani beneficjenci bardzo pozytywnie oceniają działalność Biura LGD w aspekcie informowania o możliwości pozyskania środków. 19 spośród 20 badanych wskazało odpowiedź „zdecydowanie tak” (10) lub „raczej tak” (9). Tylko jedna osoba „raczej nie zgodziła się” z pozytywną opinią. Jedno z podstawowych zadań LGD zostało więc ocenione bardzo dobrze.

Do najbardziej efektywnych form komunikacji z lokalną społecznością zaliczyć trzeba na pewno doradztwo dla beneficjentów i dla potencjalnych wnioskodawców. Największe zainteresowanie nim jest w trakcie naborów. Biuro LGD prowadzi w tym aspekcie działania w biurze, jak również udziela porad telefonicznie oraz przez Internet (w tych dwóch ostatnich przypadkach „Dolina Raby” nie prowadzi ewidencji). Warto zauważyć, że we wcześniejszych latach prowadzono również punkty informacyjne w czasie rozmaitych

wydarzeń w gminach. Zdecydowanie najbardziej efektywne są konsultacje indywidualne w Biurze LGD, ale należy przy tym podkreślić, że aktywność wnioskodawcy stanowi jedno z kryteriów oceny projektu. Przy okazji warto odnotować, że daje się też zaobserwować coraz większą liczbę wniosków przygotowywanych przez firmy konsultingowe. Z ich oferty szczególnie często korzystają zwłaszcza przedsiębiorcy starający się o wsparcie na rozwój działalności gospodarczej. Dane na temat doradztwa w Biurze LGD zaprezentowano w poniższej tabeli.

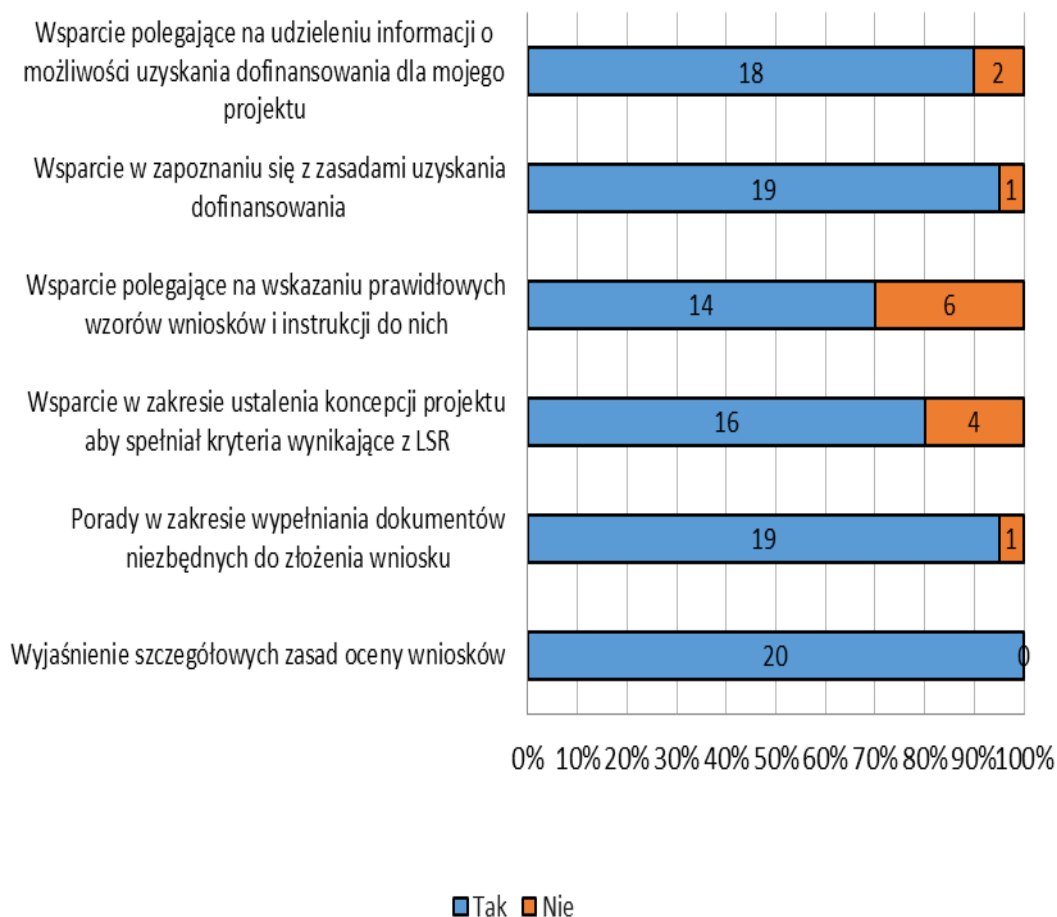
	Dane na dzień					
	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2020	31.05.2021
Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa w biurze	38	117	162	204	215	241
Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa (suma wierszy powyżej)	38	117	162	204	215	241

Tabela 14. Porady udzielone w biurze LGD „Dolina Raby”.

Postanowiono sprawdzić opinie beneficjentów na temat doradztwa. Zdecydowana większość ankietowanych skorzystała z szerokiego zakresu wsparcia ze strony LGD na etapie składania wniosku. Wszyscy respondenci skorzystali z wyjaśnień dotyczących szczegółowych zasad oceny wniosków, a 19 badanych uzyskało wsparcie polegające na zapoznaniu się z zasadami uzyskania dofinansowania oraz z porad w zakresie wypełniania dokumentów niezbędnych do złożenia wniosku. Jeden mniej ankietowany skorzystał z informacji o możliwości uzyskania dofinansowania do projektu, a 16 ze wsparcia w zakresie ustalenia koncepcji projektu aby spełniał kryteria wynikające z LSR. Najmniej respondentów (14) skorzystało ze wsparcia polegającego na wskazaniu prawidłowych wniosków i instrukcji do nich. Szczegóły obrazuje poniższy wykres.

Proszę wskazać, w jakim zakresie korzystał/a Pan/i ze wsparcia ze strony LGD na etapie składania wniosku?

(N=20)

Wykres 9. Zakres wsparcia udzielonego beneficjentom ze strony LGD na poszczególnych etapach składania wniosku.

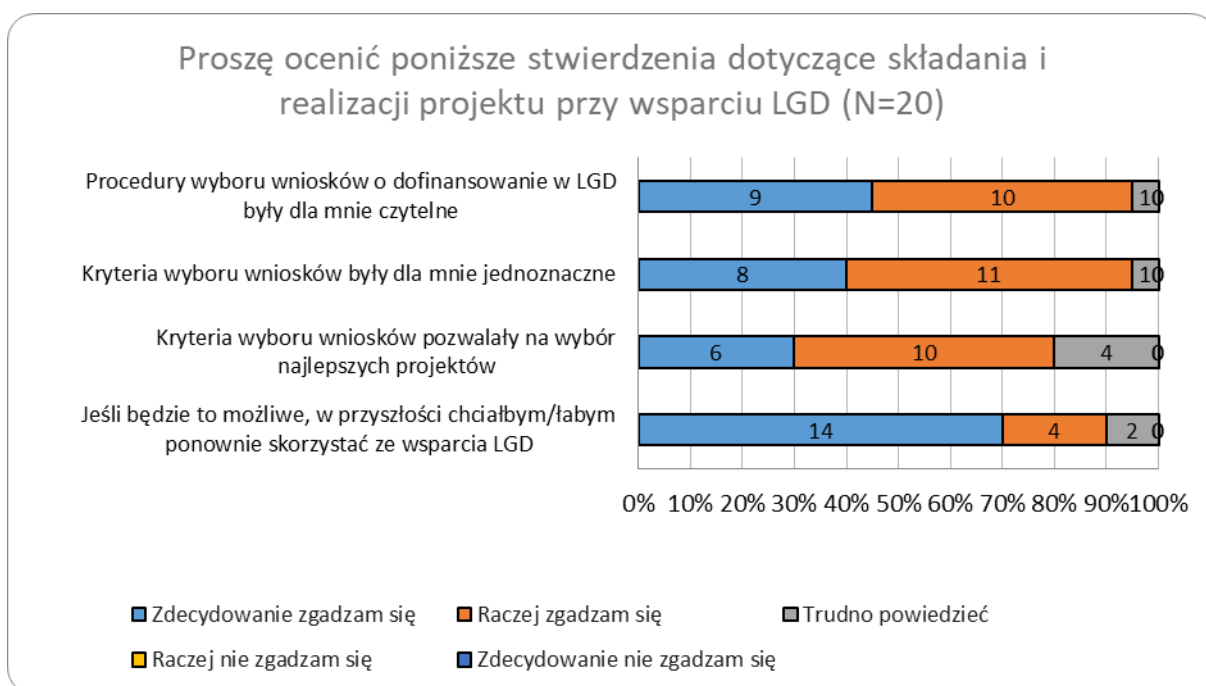
Samo doradztwo ocenione zostało przez badanych beneficjentów bardzo pozytywnie. Dotyczy to zarówno etapu składania wniosku, jak i etapu realizacji oraz rozliczania operacji. Wysokie oceny dotyczyły zakresu udzielonych porad, ich przydatności, a także przede wszystkim przygotowania merytorycznego doradców. Warto podkreślić, że żaden z 20 badanych respondentów nie zaznaczył odpowiedzi 'zdecydowanie się nie zgadzam'. Szczegóły obrazuje poniższa tabela.

Ocena wsparcia udzielonego beneficjentowi przez LGD na różnych etapach prowadzenia operacji								
		Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie	N
Etap składania wniosku	Zakres udzielonych porad spełnił moje oczekiwania	14	5	0	1	0	0	20
	Udzielone porady były przydatne	13	6	0	1	0	0	20
	Przygotowanie merytoryczne doradcy/ców z LGD było odpowiednie	14	4	2	0	0	0	20
Etap realizacji operacji	Zakres udzielonych porad spełnił moje oczekiwania	12	6	0	1	0	1	20
	Udzielone porady były przydatne	12	6	1	0	0	1	20
	Przygotowanie merytoryczne doradcy/ców z LGD było odpowiednie	12	6	1	0	0	1	20
Etap rozliczania operacji	Zakres udzielonych porad spełnił moje oczekiwania	9	4	2	0	0	5	20
	Udzielone porady były przydatne	9	4	2	0	0	5	20
	Przygotowanie merytoryczne doradcy/ców z LGD było odpowiednie	12	1	2	0	0	5	20

Tabela 15. Ocena wsparcia udzielonego beneficjentowi przez LGD na różnych etapach prowadzenia operacji.

Ankietowani beneficjenci zostali poproszeni o ocenę poszczególnych elementów procesu składania i realizacji projektu przy wsparciu LGD. Wyniki okazały się pozytywne, a warto podkreślić, że żaden z respondentów nie zaznaczył przy odpowiedziach „raczej się nie zgadzam” czy „zdecydowanie się nie zgadzam”. Zgodzono się więc ze stwierdzeniami, że

procedury wyboru wniosków o dofinansowanie były czytelne, kryteria wyboru wniosków jednoznaczne i pozwalające na wybór najlepszych projektów. O tym jak dobrze oceniana jest potrzeba funkcjonowania i sama działalność LGD najlepiej świadczy fakt, iż żaden z badanych beneficjentów nie wykluczył zabiegania o ponowne wsparcie ze strony LGD w przyszłości (gdyby pojawiła się taka możliwość), a aż 14 z 20 ankietowanych wskazało odpowiedź „zdecydowanie tak” w tym temacie. Szczegóły ocen poszczególnych stwierdzeń dotyczących procesu składania i realizowania projektu przy wsparciu LGD zaprezentowano na poniższym wykresie.

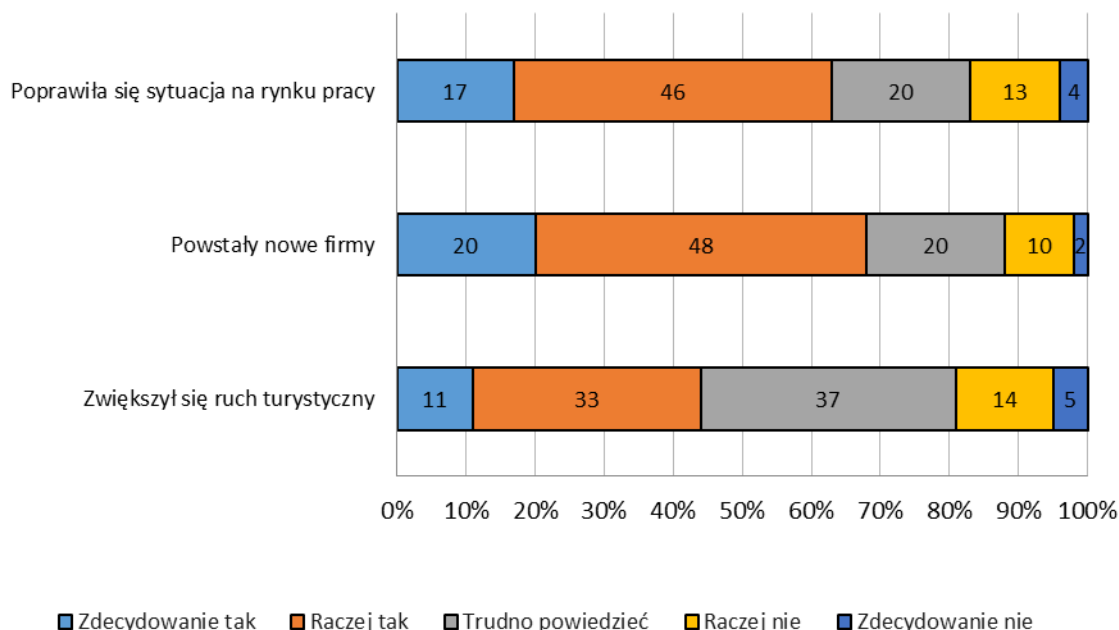

Wykres 10. Ocena stwierdzeń dotyczących składania i realizowania projektu przy wsparciu LGD „Dolina Raby”.

5.6. Zmiany na obszarze objętym LSR w ocenie członków lokalnej społeczności

LGD „Dolina Raby” prowadziła w ostatnich latach działania, które miały służyć wspieraniu przedsiębiorczości czy rozwój infrastruktury. Warto sprawdzić jak sami mieszkańcy, którzy oddali swoje głosy w ankiecie, oceniają zmiany jakie zaszły w przeciągu ostatnich pięciu lat na obszarze LGD i czy potwierdzają one obraz wyłaniający się z danych zaprezentowanych we wcześniejszych częściach raportu. Na początek analizie poddane zostaną opinie na temat przedsiębiorczości. Szczegóły obrazuje poniższy wykres.

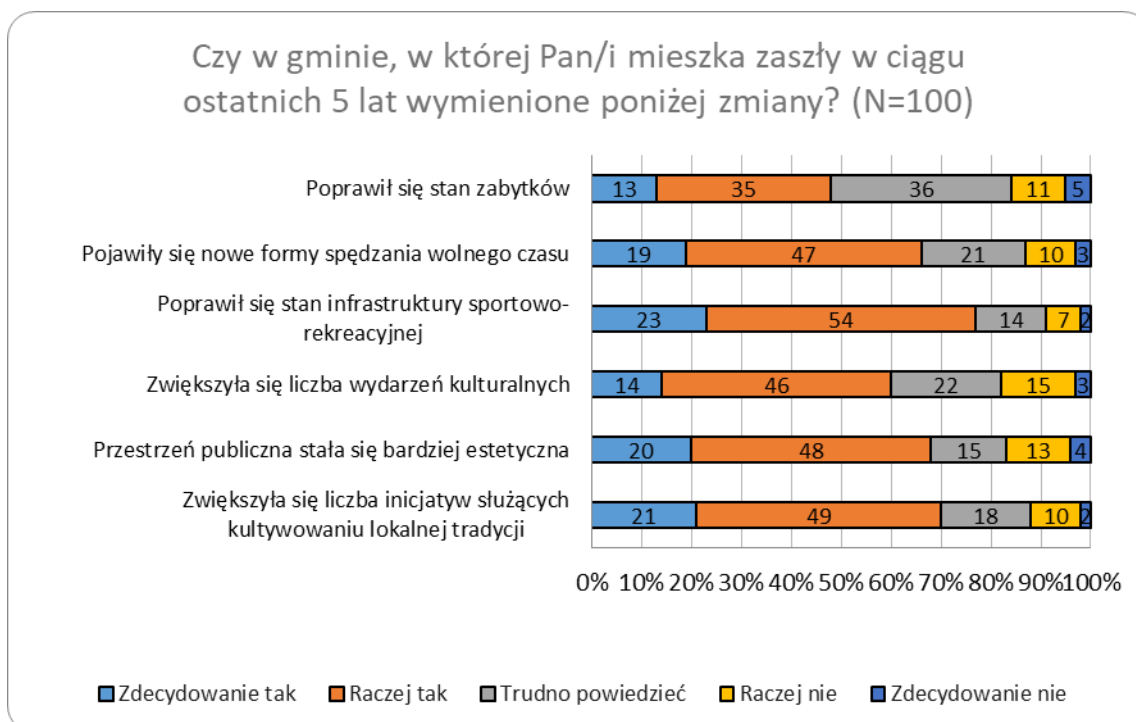
Czy w gminie, w której Pan/i mieszka zaszyły w ciągu ostatnich 5 lat wymienione poniżej zmiany? (N=100)

Wykres 11. Ocena zmian dotyczących rozwoju przedsiębiorczości na obszarze LGD w przeciągu ostatnich 5 lat.

Mieszkańcy, którzy oddali swoje głosy w ankiecie dość pozytywnie oceniają zmiany na obszarze LGD w przeciągu ostatnich 5 lat. Spośród 100 głosów, 63 osoby dostrzegają poprawę sytuacji na rynku pracy, a 68 powstanie nowych firm. Warto jednak podkreślić bardzo dużą przewagę odpowiedzi „raczej tak” nad „zdecydowanie tak”. Nie zgadza się ze stwierdzeniem dotyczącym poprawy na rynku pracy i powstania nowych firm odpowiednio 17 i 12 respondentów. Można więc uznać, że badani dostrzegają zmiany, o jakich mowa była przy okazji opisywania danych Głównego Urzędu Statystycznego. W przypadku zwiększenia się ruchu turystycznego liczba pozytywnych wskazań jest już znacznie mniejsza i wynosi 44, choć w tym przypadku bardzo dużo grupa osób nie była w stanie jednoznacznie się opowiedzieć (37). Można stwierdzić, że w ostatnich 5 latach „Dolina Raby” reagowała na wskazane w LSR największe problemy obszaru LGD i tym samym współtworzyła odpowiednie warunki do rozwoju sektora gospodarczego, ale jak pokazywały dane dotyczące realizacji wskaźników i wywiady z pracownikami Biura LGD przedsięwzięcia „turystyczne” wiązały się z pewnymi problemami i nie wszystko udało się poprowadzić w taki sposób jaki oczekiwano.

Kolejną kwestią, której warto poświęcić uwagę są zmiany atrakcyjności zamieszkiwanego obszaru, zarówno pod względem potrzeb mieszkańców, jak i potencjalnych turystów. Szczegóły pokazuje poniższy wykres.

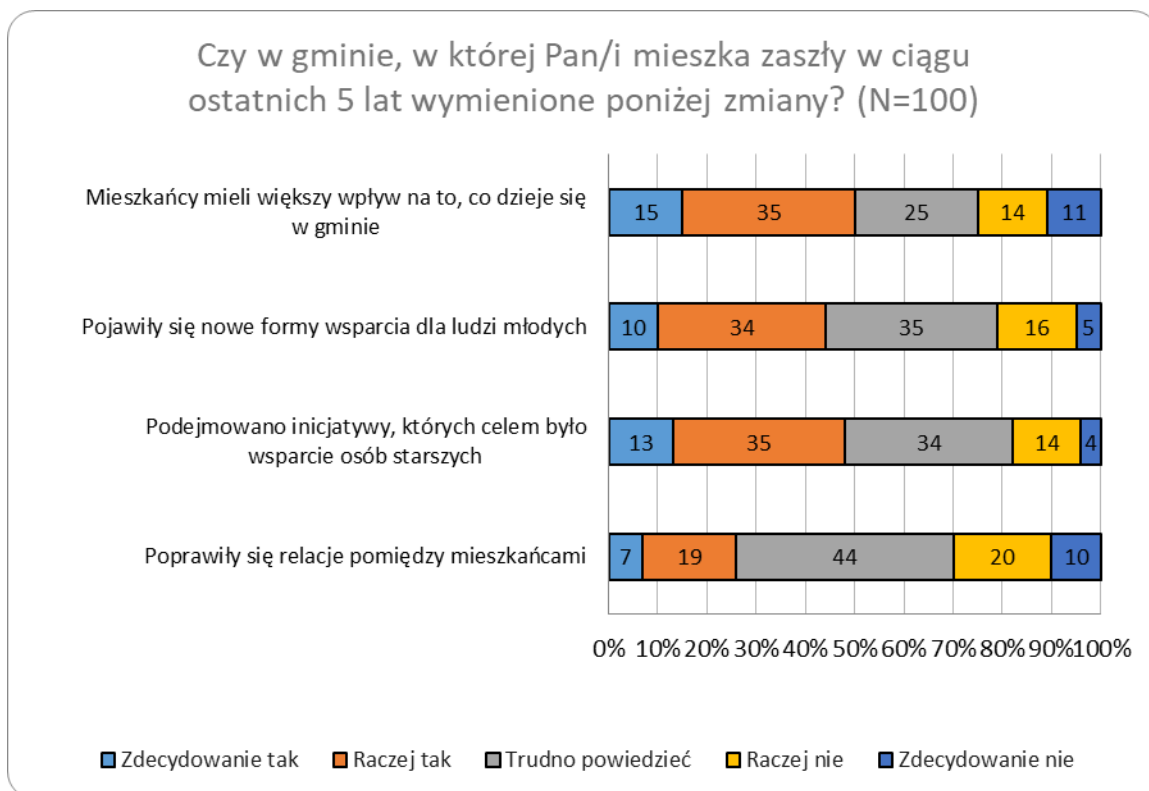

Wykres 12. Ocena zmian dotyczących kultury i rekreacji na obszarze LGD w przeciągu ostatnich 5 lat.

Spośród obszarów kultury i rekreacji, największa grupa badanych mieszkańców odnotowała poprawę stanu infrastruktury-rekreacyjnej (77 pozytywnych ocen i tylko 11 negatywnych). Respondenci zauważyli również zwiększenie się inicjatyw służących kultywowaniu lokalnej tradycji (70), bardziej estetyczną przestrzeń publiczną (68) oraz pojawienie się nowych form spędzania wolnego czasu. Warto jednak zwrócić uwagę na to, iż zdecydowanie częściej ankietowani zaznaczali odpowiedź „raczej tak” niż „zdecydowanie tak”. LGD „Dolina Raby” prowadziła szereg działań w wymienionych obszarach i można stwierdzić, iż w mniejszy czy większy sposób przysłużyła się rozwojowi w tym zakresie.

Nieco gorzej badani mieszkańcy wypowiadają się na temat zwiększenia się liczby wydarzeń kulturalnych (60 pozytywnych głosów, ale jedynie 14 ocen „zdecydowanych”) oraz poprawy stanu zabytków (odpowiednio 48 i 13). Są to na pewno obszary, które wymagają kolejnych operacji.

Warto przyrzeć się opinii badanych w kwestii aktywizacji i kapitału społecznego.

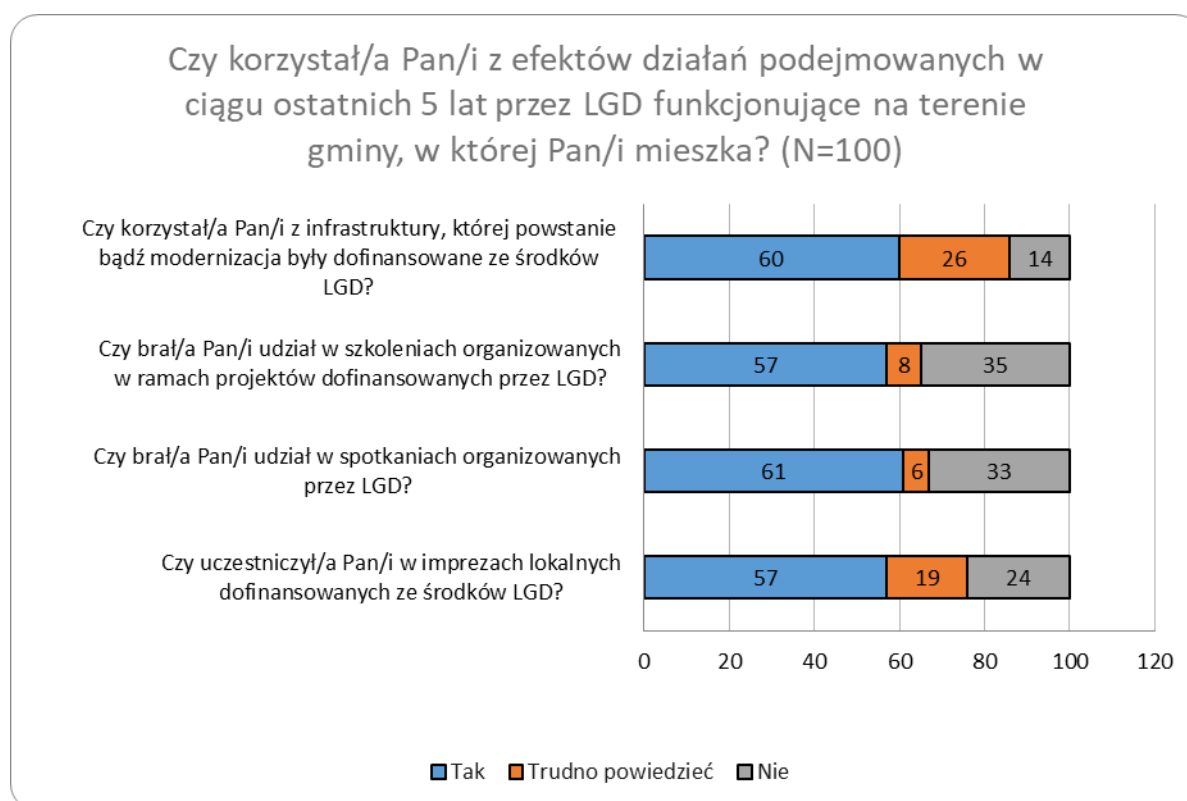
Wykres 13. Ocena zmian dotyczących aktywizacji i kapitału społecznego na obszarze LGD w przeciągu ostatnich 5 lat.

Badani mieszkańcy gmin obszaru LGD w rozmaity sposób oceniają zmiany dotyczące aktywizacji i kapitału społecznego. Większość zaobserwowała podejmowanie inicjatyw, których celem było wsparcie osób starszych (48 spośród 100, choć tylko 13 zaznaczyło odpowiedź „zdecydowanie tak”) czy pojawienie się nowych form wsparcia dla młodych ludzi (44 osób wypowiedziało się pozytywnie, choć jedynie 10 „zdecydowanie”). Warto w tym aspekcie podkreślić, że młodzi byli uznani w LSR za grupy defaworyzowane i cieszyć mogą inicjatywy do nich kierowane. Wyniki badań wśród mieszkańców oraz omawiana w raporcie tendencja dotycząca starzenia się społeczeństw i odpływu ludności w poszukiwaniu lepszych perspektyw rozwoju, pracy i życia pozwala na wniosek, iż kontynuowanie operacji w przyszłości jest konieczne.

Należy podkreślić, iż duża część badanych stwierdziła, że w ciągu ostatnich 5 lat mieszkańcy mieli większy wpływ na to, co dzieje się w gminie (50 osób odnotowało taką zmianę, zaś 25 było przeciwnego zdania). Najgorzej przedstawiają się opinie dotyczące poprawy relacji między mieszkańcami - zgodziło się z tą opinią 26 osób, a przeciwnego zdania

było 30 respondentów. Pomocne będą na pewno kolejne przedsięwzięcia służące integracji społecznej i wzmocnieniu poczucia jedności i tożsamości, wspieraniu lokalnych liderów i działaczy w organizacjach pozarządowych.

Kolejną kwestią, której warto poświęcić uwagę, są opinie badanych mieszkańców na temat efektów działań podejmowanych w ciągu ostatnich 5 lat przez LGD.

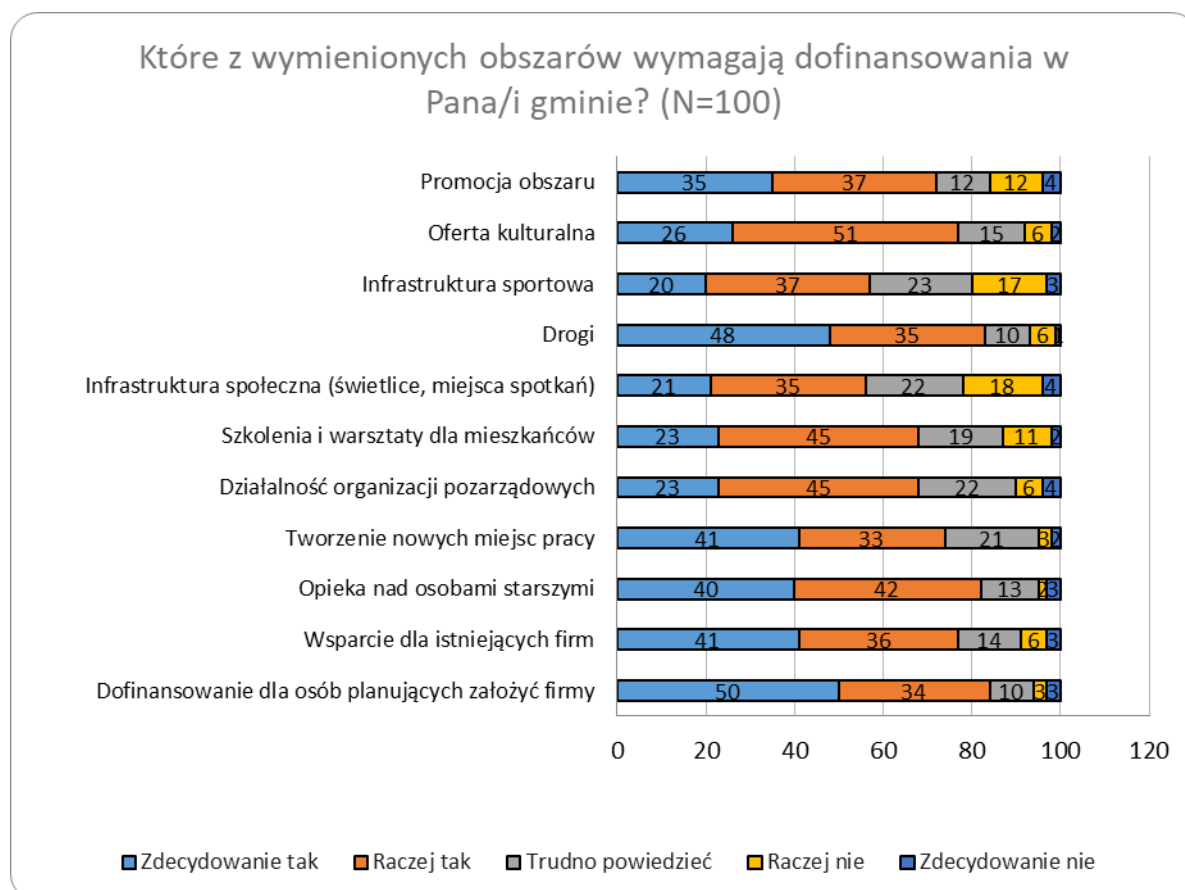

Wykres 14. Korzystanie z efektów działalności LGD „Dolina Raby”.

W przeciągu ostatnich 5 lat na terenie Dolinie Raby mieszkańcy gmin obszaru LGD bardzo chętnie i aktywnie korzystali z działań podejmowanych przez LGD. Respondenci w zdecydowanej większości korzystali z infrastruktury, której powstanie lub modernizacja były dofinansowane z środków LGD, uczestniczyli w wydarzeniach lokalnych dofinansowywanych ze środków LGD czy w spotkaniach i szkoleniach organizowanych przez „Dolinę Raby”. Warto pamiętać o tym, iż badani mieszkańcy niekoniecznie musieli wiedzieć, czy infrastruktura, szkolenia, spotkania czy imprezy były organizowane czy dofinansowane przez LGD (stąd też dużo wskazań na odpowiedź „trudno powiedzieć” w przypadku infrastruktury i imprez lokalnych). Bardzo dużo wskazań „pozytywnych” jednoznacznie

pokazuje, iż „Dolina Raby” cieszy się dużą rozpoznawalnością, a efekty prowadzonych działań są zauważalne.

Na zakończenie warto zwrócić uwagę na to, jakie zdanie mają badani mieszkańcy gmin obszaru LGD na temat obszarów wymagających dofinansowania w gminach i tym samym ewentualnych przyszłych działań „Doliny Raby”.

Wykres 15. Obszary wymagające dofinansowania w ocenie badanych mieszkańców gmin obszaru.

Badani mieszkańcy gmin LGD „Dolina Raby” wskazali, iż obszarów wymagających dofinansowania jest ciągle bardzo dużo. Za bardzo istotny obszar wymagający dofinansowania uznane zostały działania przedsiębiorcze. Tworzenie nowych miejsc pracy okazało się ważne dla 74 spośród 100 badanych mieszkańców gmin obszaru LGD, wsparcie dla istniejących firm dla 77 osób, a dofinansowanie dla planujących założyć firmy dla 84 ankietowanych. Przeciwnego zdania były pojedyncze osoby (odpowiednio 5, 9 i 6). LGD

„Dolina Raby” powinna więc w dalszym ciągu dużą wagę przykładac do operacji polegających na utworzeniu i rozwoju przedsiębiorstw.

Bardzo duża liczba ankietowanych uznała, iż to infrastruktura drogowa wymaga odpowiednich działań - 83 spośród 100 badanych wskazało tę odpowiedź, z czego „zdecydowanie tak” zaznaczyło 48 spośród nich, a przeciwną opinię miało tylko 7 osób. Opieka nad osobami starszymi została wskazana za istotny obszar przez 82 osób (40 spośród nich zaznaczyło odpowiedź „zdecydowanie tak”, a pozostali „raczej tak”), a jedynie 5 ankietowanych uznało, iż jest to obszar nieważny. Niezbędne wydaje się rozważenie większej liczby operacji kierowanych do starszych osób.

Duża liczba osób (72) wskazała na istotę promocji obszaru. 56 ankietowanych (z czego „zdecydowanie” na tak było 20 badanych) uznało, że to infrastruktura społeczna (świetlice, miejsce spotkań) stanowi ważny obszar działania wymagający dofinansowania. Więcej, bo 77 osób wskazało ofertę kulturalną („zdecydowanie tak” wskazało 26 badanych), a 57 infrastrukturę sportową („zdecydowanie tak” wskazało 20 ankietowanych).

Interesująco przedstawiają się wskazania dotyczące szkoleń i warsztatów dla mieszkańców i działalności organizacji pozarządowych - po 68 osób uznało, iż są to obszary wymagające dofinansowania. Pomocne w tym będą na pewno kolejne przedsięwzięcia służące integracji społecznej i wzmocnieniu poczucia jedności i tożsamości, wspieraniu lokalnych liderów i działaczy w organizacjach pozarządowych.

6. Odpowiedź na wszystkie wskazane pytania badawcze

6.1. Ocena wpływu na główny cel LSR

Pierwszy z celów głównych dotyczył zachowania lokalnych zasobów przyrodniczych i kulturowych oraz poprawy jakości życia. Drugi cel ogólny dotyczył natomiast poprawy warunków zatrudnienia i rozwoju gospodarczego.

Realizacja LSR przyczyniła się przede wszystkim do wzrostu postaw przedsiębiorczych na obszarze działania. Innym efektem była znaczna poprawa infrastruktury, a aktywność na tym polu wykazywały nie tylko samorządy, ale też i organizacje pozarządowe. Pewnym problemem były nabory „turystyczne”, które nie cieszyły się dużym zainteresowaniem, a i przeszkodą okazały się niezbyt duże środki przeznaczone na operacje. Zrealizowano także szkolenia czy imprezy lokalne angażujące lokalną społeczność.

6.2. Ocena wpływu na kapitał społeczny

Kapitałem społecznym nazwiemy wiedzę osadzoną w stosunkach i relacjach społecznych. Związana ona jest bezpośrednio z zaufaniem członków do siebie, normami czy wartościami. Kapitał społeczny odgrywa kluczową rolę jako czynnik rozwoju lokalnego czy wzmacniania społeczności lokalnych.

Organizacje pozarządowe są bardzo aktywne na terenie LGD. Brały udział w przygotowywaniu strategii, a także korzystały z infrastrukturalnych przedsięwzięć w analizowanym okresie. W marcu 2020 roku w rezultacie prac Forum Lokalnego zdiagnozowano, iż istnieje potrzeba realizacji przez organizacje pozarządowe dodatkowych operacji, które powinny służyć szerzeniu kultury i dziedzictwa lokalnego. W konsekwencji wprowadzono do przedsięwzięcia 1.1.1. dodatkowy wskaźnik produktu „Liczba zrealizowanych operacji mających na celu szerzenie lokalnej kultury i dziedzictwa lokalnego”. Póki co nie zrealizowano jednak żadnej operacji w jego ramach.

Aktywizacja społeczności do działań prorozwojowych oraz rozwój współpracy na obszarze LGD, międzyregionalnej i międzynarodowej była prowadzona przez Biuro LGD

i w tym przypadku osiągnięto już stan docelowy niemal wszystkich wskaźników (niektóre nawet przekroczone).

W tym aspekcie warto odnotować, że spośród 20 badanych beneficjentów, 8 wskazało, że to ogół mieszkańców gmin/obszaru LGD był głównym odbiorcą projektów. Należy również zauważyć, że duża część badanych mieszkańców stwierdziła, że w ciągu ostatnich 5 lat mieszkańcy mieli większy wpływ na to, co dzieje się w gminie, ale znacznie gorzej przedstawiały się opinie dotyczące poprawy relacji między mieszkańcami. W kontekście przyszłości interesująco przedstawiają się wyniki ankiety przeprowadzonej wśród mieszkańców gmin obszaru LGD, gdzie zdecydowana większość osób wskazała, iż bardzo istotnymi obszarami wymagającymi dofinansowania są szkolenia i warsztaty dla mieszkańców, działalność organizacji pozarządowych czy infrastruktura społeczna. W najbliższych latach pomocne będą więc na pewno kolejne przedsięwzięcia służące integracji społecznej i wzmocnieniu poczucia jedności i tożsamości, wspieraniu lokalnych liderów i działaczy w organizacjach pozarządowych.

6.3. Przedsiębiorczość

Analiza badań statystycznych i wyniki badań ankietowych przeprowadzonych na obszarze LGD na etapie tworzenia aktualnej LSR wskazały, że największym problemem społeczności dotyczy braku pracy na lokalnym rynku. Pobudzania przedsiębiorczości wśród mieszkańców było jednym z celów realizowanej strategii.

Dane Głównego Urzędu Statystycznego jednoznacznie pokazują, że w ostatnich latach liczba pracujących w większości gmin wzrastała, w większości nastąpił spadek udziału bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności, wzrosła liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej oraz liczba osób prowadzących działalność gospodarczą. Ankietowani mieszkańcy również zaobserwowali poprawę sytuacji na rynku pracy i pojawienie się nowych firm. LGD Dolina Raby niewątpliwie przyczyniła się do poprawy sytuacji.

Nabory z lat 2017-2021 pokazują, że zainteresowanie środkami związanymi z przedsiębiorczością było bardzo duże. Dotyczy to zarówno środków na podejmowanie działalności gospodarczej, jak i na jej rozwój. Ankietowani mieszkańcy za bardzo istotny

obszar wymagający dofinansowania uznali właśnie działania przedsiębiorcze, w tym tworzenie nowych miejsc pracy, wsparcie dla istniejących firm oraz dofinansowanie dla planujących założyć firmy. LGD „Dolina Raby” powinna więc w dalszym ciągu dużą wagę przykładąć do operacji polegających na utworzeniu i rozwoju przedsiębiorstw, zwłaszcza iż da się zaobserwować profesjonalne podejście do tego zagadnienia.

6.4. Turystyka i dziedzictwo kulturowe

W LSR podkreślono, że turystyka stanowi szansę dla licznie reprezentowanych na obszarze LGD małych gospodarstw rolnych na uzyskiwanie dodatkowych dochodów. Jednocześnie zwracano uwagę na małą liczbę miejsc biwakowo-parkingowych i małą bazę noclegową.

Nabory „turystyczne” nie cieszyły się jednak dużym zainteresowaniem, a i przeszkodą były niezbyt duże środki przeznaczone na działania. Mimo tego faktu realizacja wskaźników przebiegła bardzo dobrze. Jednym z celów szczegółowych był rozwój turystyki i produktów turystycznych, szczególnie w zakresie turystyki aktywnej i weekendowej. W jego zaplanowano przedsięwzięcia dotyczące utworzenia i rozwoju przedsiębiorstw, promocji turystycznej obszaru, wybudowania lub modernizacji obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej. Należy zauważyć, iż większość wskaźników jest już osiągnięta, a dodatkowo w przypadku ostatniego z wymienionych przedsięwzięć kilkukrotnie zwiększono wskaźniki (początkowo wynosił on 2, a od 2020 roku już 11). Zrealizowano też wszystkie operacje dotyczące poprawy stanu obiektów związanych z kulturą obszaru.

Mimo osiągniętych wskaźników sytuacja daleka jest od oczekiwanej. Badani mieszkańcy gmin niezbyt entuzjastycznie wypowiadali się w kwestii zwiększenia się ruchu turystycznego w przeciągu ostatnich 5 lat (zwłaszcza w porównaniu z innymi zmianami, które oceniali bardzo pozytywnie). Potwierdzeniem niekoniecznie korzystnego obrazu sytuacji są dane dotyczące turystycznych obiektów noclegowych, których w analizowanym okresie niestety ubywało. Niezbędne wydaje się podejmowanie współpracy i współdziałania mieszkańców obszaru celem wypracowania nowych atrakcyjnych form wykorzystania zasobów lokalnych i spędzania czasu przez turystów. W tym kontekście pomocne mogą

okazać się szkolenia, fachowe doradztwo, a w rezultacie zmiana postaw społecznych. W kontekście operacji kulturowych warto odnotować, że respondenci zauważyli zwiększenie się inicjatyw służących kultywowaniu lokalnej tradycji oraz pojawienie się nowych form spędzania wolnego czasu, ale mniej pozytywnie wypowiedzieli się na temat poprawy stanu zabytków, co też wymaga uwzględnienia przy planowaniu kolejnych działań. Należy zauważyć, że dla samych badanych mieszkańców są te zagadnienia bardzo ważne, czego dowodem fakt, iż w przeprowadzonym badaniu ankietowym spora ilość respondentów do obszarów wymagających dofinansowania w przyszłości zaliczyła ofertę kulturalną oraz promocję obszaru.

6.5. Grupy defaworyzowane

Do grup szczególnie ważnych z punktu widzenia realizacji LSR zaliczono grupy defaworyzowane, czyli osoby szczególnie zagrożone wykluczeniem społecznym. To do nich głównie zaplanowano kierowanie działań. Wymieniono tutaj: osoby bezrobotne w wieku 18-34, bezrobotne kobiety, bezrobotne osoby bez doświadczenia zawodowego, długotrwale bezrobotnych, osoby niepełnosprawne, osoby korzystające z pomocy społecznej.

Nie ulega wątpliwości, że działania z zakresu rozwoju przedsiębiorczości czy działania infrastrukturalne docierały do grup defaworyzowanych. Należy jednak zauważyć, że prawdopodobnie liczba tych grup jest zbyt duża, co przy ograniczonych środkach finansowych może prowadzić do wniosku, że w przypadku definiowania w przyszłości grup/y defaworyzowanych należy lepiej rozeźnić i doprecyzowywać kryteria wyznaczania tej/tych grup/y. Z drugiej strony biorąc pod uwagę zjawisko starzenia się społeczeństwa czy wyniki ankiety, w której badani mieszkańcy uznali opiekę nad osobami starszymi za jeden z najważniejszych obszarów wymagających dofinansowania, warto rozważyć, czy osoby starsze nie powinny zostać zaliczone do defaworyzowanych grup.

6.6. Innowacyjność

W LSR zwrócono uwagę na mało innowacyjną lokalną gospodarkę na obszarze gmin LGD. Wspieranie innowacyjności uznano w konsekwencji za niezwykle ważne działania, co

znalazło bezpośredni wyraz w jednym z celów szczegółowych (Rozwój pozostałej działalności gospodarczej, szczególnie innowacyjnej i przyjaznej dla środowiska, w sferach wytwórczości, budownictwa i usług dla ludności). Innowacyjność uznano za ważne kryterium operacji i zdefiniowano ją jako „wdrożenie nowego lub znacząco udoskonalonego produktu (wyrobu lub usługi) lub procesu, nowej metody marketingowej lub nowej metody organizacyjnej w praktyce gospodarczej, organizacji miejsca pracy lub stosunkach z otoczeniem”.

Udało się zrealizować operacje z zakładania i rozwoju przedsiębiorczości, które były *stricte* ukierunkowane na innowacje. Wśród przykładowych można wymienić: Bastion VR w Zamku Wiśnicz w Nowym Wiśniczu (dzięki technologii VR, turyści zyskali możliwość podróży po wiśnickim zamku w scenerii XVII wieku, a całość odbywała się dzięki specjalnie do tego stworzonej aplikacji multimedialnej) oraz rozwój produkcji ekologicznych soków i innych owocowych przetworów.

6.7. Projekty współpracy

„Dolina Raby” z realizacją projektów współpracy ma problem. W LSR zaplanowanych było siedem międzynarodowych projektów współpracy, których jednak nie udało się przeprowadzić. Przyczyną tego były przedłużające się negocjacje z partnerami zagranicznymi tych projektów, nieefektywna w tym zakresie polityka poprzedniego kierownika biura oraz, w ostatnim okresie, pandemia COVID 19. W przypadku krajowych projektów współpracy aktualnie przygotowany jest projekt, który czeka na podpisanie umowy - „Skarby Beskidzkiej Miedzy”, realizowany z LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska”. W jego ramach zaplanowane są działania mające na celu zachowanie lokalnego dziedzictwa i służące kultywowaniu dawnych tradycji i obyczajów. Drugi zaplanowany projekt współpracy dotyczyć będzie infrastruktury rowerowej i ma być realizowany wraz z LGD „Przyjazna Ziemia Limanowska” i „E.O. CENOMA”. Przygotowana jest już cała dokumentacja i aktualnie nanoszone są poprawki. W przygotowaniu jest również trzeci zaplanowany projekt współpracy (międzyregionalny) w zakresie utworzenia sieci questów (gier terenowych) na obszarach partnerów projektu.

Projekty współpracy stanowią niewątpliwie dobrą formę kooperacji LGD i wpływają pozytywnie na rozwój umiejętności współdziałania w realizowaniu istotnych

celów. Wydaje się niezbędne, aby w przyszłości zwrócić większą uwagę na ten aspekt, a także starać się dobierać do realizowania projektów solidnych i sprawdzonych partnerów. Ze względu na korzyści płynące ze współpracy nie zawsze najlepszą strategią jest odkładanie ich realizacji na końcowy etap wdrażania LSR.

6.8. Ocena funkcjonowania LGD

Funkcjonowanie biura LGD należy ocenić pozytywnie. Działania animacyjne, aktywizacyjne i promocyjne realizowane są planowo, a działania doradcze prowadzone są prawidłowo. Na bardzo dobrą opinię istotny wpływ ma wieloletnie doświadczenie zatrudnionych w Biurze LGD osób, co łączy się niewątpliwie z dużą znajomością potrzeb lokalnej społeczności.

Ankietowani beneficjenci bardzo pozytywnie oceniają działalność Biura LGD w aspekcie informowania o możliwości pozyskania środków. Zdecydowana większość respondentów skorzystała z szerokiego zakresu wsparcia ze strony LGD na etapie składania wniosku - wszyscy badani skorzystali z wyjaśnień dotyczących szczegółowych zasad oceny wniosków, a 19 z 20 badanych uzyskało wsparcie polegające na zapoznaniu się z zasadami uzyskania dofinansowania oraz z porad w zakresie wypełniania dokumentów niezbędnych do złożenia wniosku. Samo doradztwo ocenione zostało przez badanych beneficjentów bardzo pozytywnie. Dotyczy to zarówno etapu składania wniosku, jak i etapu realizacji oraz rozliczania operacji. Wysokie oceny dotyczyły zakresu udzielonych porad, ich przydatności, a także przede wszystkim przygotowania merytorycznego doradców.

6.9. Ocena procesu wdrażania

W kontekście zmian w LSR, należy zauważyć, iż wynikały one z trudności z wdrażaniem niektórych przedsięwzięć. Problemem były projekty własne oraz inicjatywy klastrowe, które nie spotkały się z zainteresowaniem przedsiębiorców, a także projekty grantowe, których realizacja trwała stanowczo zbyt długo. Nie udało się także zrealizować póki co zamierzonych projektów współpracy.

Nabory w „Dolinie Raby” prowadzone były co pół roku, ale na przestrzeni analizowanego okresu niezbędne było wprowadzanie zmian. Ich przyczyną były korekty w strategii i tym samym przedłużające się konsultacje w Urzędzie Marszałkowskim. Informacje o naborach umieszczano na stronach internetowych LGD, a następnie przekazywano dane do gmin. Uzupelnieniem były artykuły w prasie lokalnej oraz aktywność w mediach społecznościowych. Zainteresowanie ze strony przedsiębiorców, w tym naborami na zakładanie działalności gospodarczej, było na tyle duże, że nie pojawiła się potrzeba prowadzenia większej kampanii promocyjnej, zwłaszcza w sytuacji, gdy do rozdysponowania w puli była niewielka suma pieniędzy.

Generalnie procedury naboru, wyboru i realizacji projektów były wystarczająco przejrzyste i przyjazne dla beneficjentów. Podobnie zastosowane kryteria wyboru operacji okazały się jednoznaczne i nie budziły większych wątpliwości. Pozwalały także na wybór najlepszych wniosków, które były spójne z celami LSR.

6.10. Wartość dodana podejścia LEADER

Działalność Doliny Raby angażuje i łączy organizacje pozarządowe, usługodawców i samorząd lokalny. Dodatkowo LGD wpływa także na angażowanie liderów lokalnych i osoby fizyczne. Sam potencjał rozwojowy jest wykorzystywany i promowany poprzez wydawnictwa, strony internetowe, lokalną prasę i media społecznościowe.

Należy podkreślić, że Dolina Raby reagowała na wskazane w LSR problemy obszaru LGD i tym samym tworzyła odpowiednie warunki do jego rozwoju. Udało się zrealizować sporo operacji związanych z przedsiębiorczością i infrastrukturą. Działania poza RLKS stanowiły doskonałe merytoryczne uzupełnienie operacji realizowanych w ramach wdrażania LSR i wpisywały się w cele określone w tym dokumencie strategicznym.

Warto podkreślić, że Dolina Raby cieszy się bardzo dużą rozpoznawalnością na obszarze, a efekty prowadzonych działań są zauważalne. Badani mieszkańcy stwierdzili w zdecydowanej większości, że uczestniczyli w wydarzeniach lokalnych dofinansowanych ze środków LGD, korzystali z infrastruktury, której powstanie lub modernizacja były dofinansowane z jej środków, a także brali udział w szkoleniach i spotkaniach. Udało się więc niewątpliwie zbudować markę, która może procentować w przyszłości.

7. Podsumowanie. Wnioski i rekomendacje

Realizacja przedsięwzięć w „Dolinie Raby” przebiegała bardzo sprawnie, a problemy pojawiały się z operacjami własnymi, projektami grantowymi i projektami współpracy. Można jednak pokusić się o stwierdzenie, że nie widać większych zagrożeń co do realizacji wskaźników. O tym jak dobrze oceniana jest potrzeba funkcjonowania i sama działalność LGD najlepiej świadczy fakt, iż żaden z badanych beneficjentów nie wykluczył zabiegania o ponowne wsparcie ze strony LGD w przyszłości (gdyby pojawiła się taka możliwość), a aż 14 z 20 ankietowanych wskazało odpowiedź „zdecydowanie tak” w tym temacie. Potwierdza to pozytywną opinię jaką można wystawić „Dolinie Raby”.

Doświadczenia zebrane w ocenianym okresie pozwalają na sformułowanie rekomendacji, które mogą pomóc w ulepszeniu realizowanych działań w przyszłości :

1. Badani mieszkańcy gmin niezbyt entuzjastycznie wypowiadali się w kwestii zwiększenia się ruchu turystycznego w przeciągu ostatnich 5 lat (zwłaszcza w porównaniu z innymi zmianami, które oceniali bardzo pozytywne). Potwierdzeniem niekoniecznie korzystnego obrazu sytuacji są dane dotyczące turystycznych obiektów noclegowych, których w analizowanym okresie niestety ubywało. Niezbędne wydaje się podejmowanie współpracy i współdziałania mieszkańców obszaru celem wypracowania nowych atrakcyjnych form wykorzystania zasobów lokalnych i spędzania czasu przez turystów. W tym kontekście pomocne mogą okazać się szkolenia, fachowe doradztwo, a w rezultacie zmiana postaw społecznych. Pracownicy LGD stwierdzili, że potencjał tkwi też w „turystyce weekendowej” i wydaje się za słuszne, aby „Dolina Raby” zaangażowała się w większym stopniu w realizację np. szlaków rowerowych.
2. Ankietowani mieszkańcy za bardzo istotny obszar wymagający dofinansowania uznali działania przedsiębiorcze, w tym tworzenie nowych miejsc pracy, wsparcie dla istniejących firm oraz dofinansowanie dla planujących założyć firmy. LGD „Dolina Raby” powinna więc w dalszym ciągu dużą wagę przykładając do operacji polegających na utworzeniu i rozwoju przedsiębiorstw, zwłaszcza iż da się zaobserwować dość profesjonalne podejście do tego zagadnienia.

3. Projekty współpracy stanowią dobrą formę kooperacji LGD i wpływają pozytywnie na rozwój umiejętności współdziałania w realizowaniu istotnych celów. Wydaje się niezbędne, aby w przyszłości zwrócić większą uwagę na ten aspekt, a także starać się dobierać do realizowania projektów solidnych i sprawdzonych partnerów. Ze względu na korzyści płynące ze współpracy nie zawsze najlepszą strategią jest odkładanie ich realizacji na końcowy etap wdrażania LSR.
4. Działania z zakresu rozwoju przedsiębiorczości czy działania infrastrukturalne docierały do grup defaworyzowanych. Należy jednak zauważyć, że prawdopodobnie liczba tych grup jest zbyt duża, co przy ograniczonych środkach finansowych może prowadzić do wniosku, że w przypadku definiowania w przyszłości grup/y dewaloryzowanych należy lepiej rozeznaczyć i doprecyzowywać kryteria wyznaczania tej/tych grup/y.
5. Biorąc pod uwagę zjawisko starzenia się społeczeństwa czy wyniki ankiety, w której badani mieszkańcy uznali opiekę nad osobami starszymi za jeden z najważniejszych obszarów wymagających dofinansowania, warto rozważyć czy osoby starsze nie powinny zostać zaliczone do defaworyzowanych grup.
6. „Dolina Raby” jest aktywna w pozyskiwaniu środków z zewnątrz i ma na koncie szereg działań realizowanych poza RLKS. W kolejnych latach LGD planuje większą uwagę skupić na projektach długofalowych, co jest rozwiązaniem słusznym, gdyż dzięki temu zwiększy się szansa na rozwój Stowarzyszenia i docierania z działaniami do większej grupy osób.
7. Przedstawiciele LGD stwierdzili, że zainteresowanie ze strony przedsiębiorców, w tym naborami na zakładanie działalności gospodarczej, było na tyle duże, że nie pojawiła się potrzeba prowadzenia większej kampanii promocyjnej, zwłaszcza w sytuacji, gdy do rozdysponowania w puli była niewielka suma pieniędzy. W przyszłości należałoby jednak zadbać o promocję, by zwiększyć możliwość dotarcia do przedsiębiorców najbardziej potrzebujących środków i mających dobry pomysł na operacje.

8. Spis tabel i wykresów

8.1. Spis tabel

Tabela 1. Ludność w gminach wchodzących w skład LGD „Dolina Raby”	14
Tabela 2. Gminy wchodzące w skład LGD „Dolina Raby” na tle wszystkich małopolskich gmin.	17
Tabela 3. Pracujący w gminach wchodzących w skład LGD „Dolina Raby”	18
Tabela 4. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności według płci w gminach wchodzących w skład LGD „Dolina Raby”	18
Tabela 5. Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w gminach wchodzących w skład LGD.....	22
Tabela 6. Saldo migracji ogółem w gminach wchodzących w skład LGD.	22
Tabela 7. Turystyczne obiekty noclegowe w gminach wchodzących w skład LGD.	25
Tabela 8. Nabory w ramach realizacji LSR przez LGD „Dolina Raby”.	28
Tabela 9. Postęp rzeczowy w realizacji LSR przez LGD "Dolina Raby".	33
Tabela 10. Postęp finansowy w realizacji LSR przez LGD "Dolina Raby".....	38
Tabela 11. Szkolenia pracowników LGD w okresie od 1.01.2016 do 31.05.2021.	45
Tabela 12. Szkolenia członków organów LGD w okresie od 1.01.2016 do 31.05.2021.	45
Tabela 13. Realizacja planu komunikacji przez LGD "Dolina Raby".	48
Tabela 14. Porady udzielone w biurze LGD „Dolina Raby”.	52
Tabela 15. Ocena wsparcia udzielonego beneficjentowi przez LGD na różnych etapach prowadzenia operacji.....	54

8.2. Spis wykresów

Wykres 1. Wskaźnik G dla gmin wchodzących w skład LGD „Dolina Raby”	15
Wykres 2. Wydatki gmin wchodzących w skład LGD „Dolina Raby” na 1 mieszkańca.....	16
Wykres 3. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w gminach wchodzących w skład LGD.	19
Wykres 4. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców.....	20
Wykres 5. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w gminach wchodzących w skład LGD.....	23
Wykres 6. Metody docierania informacji o LGD „Dolina Raby” do mieszkańców obszaru.....	49
Wykres 7. Metody docierania informacji o naborach w LGD „Dolina Raby” do potencjalnych beneficjentów.....	50

Wykres 8. Ocena beneficjentów na temat stopnia informowania przez LGD o możliwości pozyskania środków.....	51
Wykres 9. Zakres wsparcia udzielonego beneficjentom ze strony LGD na poszczególnych etapach składania wniosku.	53
Wykres 10. Ocena stwierdzeń dotyczących składania i realizowania projektu przy wsparciu LGD „Dolina Raby”	55
Wykres 11. Ocena zmian dotyczących rozwoju przedsiębiorczości na obszarze LGD w przeciągu ostatnich 5 lat.....	56
Wykres 12. Ocena zmian dotyczących kultury i rekreacji na obszarze LGD w przeciągu ostatnich 5 lat.	57
Wykres 13. Ocena zmian dotyczących aktywizacji i kapitału społecznego na obszarze LGD w przeciągu ostatnich 5 lat.....	58
Wykres 14. Korzystanie z efektów działalności LGD „Dolina Raby”	59
Wykres 15. Obszary wymagające dofinansowania w ocenie badanych mieszkańców gmin obszaru. .	60

9. Aneksy tworzone w toku realizacji badania.

Ankieta dla mieszkańców obszaru LGD „Dolina Raby”

Prosimy o wypełnienie krótkiej ankiety dotyczącej efektów funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania „Dolina Raby”. Ankieta jest anonimowa, co znaczy, że nie gromadzimy żadnych danych, które mogą pozwolić na identyfikację osób ją wypełniających. Wypełnienie ankiety trwa 10 minut.

Z góry dziękujemy za pomoc!

Lokalna Grupa Działania „Dolina Raby”

1. Czy w gminie, w której Pan/i mieszka zaszły w ciągu ostatnich 5 lat wymienione poniżej zmiany?

Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Mieszkańcy mieli większy wpływ na to, co dzieje się w gminie	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Poprawiła się sytuacja na rynku pracy	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Powstały nowe firmy	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Pojawiły się nowe formy wsparcia dla ludzi młodych	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Podejmowano inicjatywy, których celem było wsparcie osób starszych	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Zwiększyła się liczba inicjatyw służących kultywowaniu lokalnej tradycji	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Poprawiły się relacje pomiędzy mieszkańcami	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Zwiększył się ruch turystyczny	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Poprawił się stan zabytków	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie

Pojawiły się nowe formy spędzania wolnego czasu	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Poprawił się stan infrastruktury sportowo-rekreacyjnej	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Zwiększyła się liczba wydarzeń kulturalnych	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Przestrzeń publiczna stała się bardziej estetyczna	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie

2. Proszę wyobrazić sobie, że ma Pan/i możliwość decydowania o podziale środków finansowych w gminie, w której Pan/i mieszka. Które z wymienionych obszarów wymagają dofinansowania?

Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Promocja obszaru	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Oferta kulturalna	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Infrastruktura sportowa	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Drogi	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Infrastruktura społeczna (świetlice, miejsca spotkań)	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Szkolenia i warsztaty dla mieszkańców	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Działalność organizacji pozarządowych	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Tworzenie nowych miejsc pracy	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie

					nie
Opieka nad osobami starszymi	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Wsparcie dla istniejących firm	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Dofinansowanie dla osób planujących założyć firmy	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie

3. Czy słyszał Pan/i o Lokalnej Grupie Działania „Dolina Raby”? Proszę wybrać 1 odpowiedź.

- a) Tak → Proszę przejść do pytania nr 4.
b) Nie → Proszę przejść do pytania nr 5.

4. W jaki sposób docierały do Pana/i informacje dotyczące Lokalnej Grupy Działania „Dolina Raby”?
Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Czytałem/am publikacje w prasie na temat działalności LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem/am stronę internetową LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czytałem/am informacje o LGD na stronie gminy	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem/am stoiska LGD podczas imprez lokalnych lub festynów	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Dowiedziałem/am się o działalności LGD od znajomych i/lub rodziny	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Dowiedziałem/am się z tablic informacyjnych, billboardów i plakatów	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Dowiedziałem/am się z wydawanych przez LGD publikacji i/lub materiałów promocyjnych	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Uczestniczyłem w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych organizowanych przez LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem profil LGD na Facebooku	Tak	Trudno powiedzieć	Nie

5. Czy korzystał/a Pan/i z efektów działań podejmowanych w ciągu ostatnich 5 lat przez LGD działające na terenie gminy, w której Pan/i mieszka? Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Czy korzystał/a Pan/i z infrastruktury, której powstanie bądź modernizacja były dofinansowane ze środków LGD?	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czy brał/a Pan/i udział w szkoleniach organizowanych w ramach projektów dofinansowanych przez LGD?	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czy brał/a Pan/i udział w spotkaniach organizowanych przez LGD?	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czy uczestniczył/a Pan/i w imprezach lokalnych dofinansowanych ze środków LGD?	Tak	Trudno powiedzieć	Nie

6. Proszę wskazać, w którym przedziale wiekowym się Pan/i mieści. Proszę wybrać 1 odpowiedź.

- a) 18-25 lat
- b) 26-35 lat
- c) 36-45 lat
- d) 46-55 lat
- e) 56-65 lat
- f) 66 lat lub więcej

7. Proszę podać swoją płeć. Proszę wybrać 1 odpowiedź.

- a) Kobieta
- b) Mężczyzna
- c) Wolę nie podawać.

Ankieta dla beneficjentów LGD „Dolina Raby”

Prosimy o wypełnienie krótkiej ankiety dotyczącej funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania „Dolina Raby”. Ankieta jest anonimowa, co znaczy, że nie gromadzimy żadnych danych, które mogą pozwolić na identyfikację osób ją wypełniających. Wypełnienie ankiety nie powinno zająć więcej niż 10 minut.

Ankieta powinna zostać wypełniona przez osobę, która jest lub była realizatorem projektu wspartego przez Lokalną Grupę Działania (np. polegającego na założeniu działalności gospodarczej). W przypadku, gdy beneficjentami wsparcia był podmiot (Urząd Gminy, Ośrodek Kultury, Organizacja Pozarządowa, OSP, KGW), ankieta powinna zostać wypełniona przez osobę, która w ramach danego podmiotu była bezpośrednio zaangażowana w realizację dofinansowanego projektu.

Z góry dziękujemy za pomoc!

Lokalna Grupa Działania „Dolina Raby”

W jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniem „moja gmina jest dobrym miejscem do życia, w którym mogę realizować wszystkie swoje podstawowe potrzeby”? (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

- a) Zdecydowanie zgadzam się
- b) Raczej zgadzam się
- c) Trudno powiedzieć
- d) Raczej nie zgadzam się
- e) Zdecydowanie nie zgadzam się

W jaki sposób docierały do Pana/i informacje o naborze wniosków w Lokalnej Grupie Działania?

Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Czytałem/am publikacje w prasie na temat działalności LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem/am stronę internetową LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czytałem/am informacje o LGD na stronie gminy	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem/am stoiska LGD podczas imprez lokalnych lub festynów	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Dowiedziałem/am się o działalności LGD od znajomych i/lub rodziny	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Dowiedziałem/am się z tablic informacyjnych, billboardów i plakatów	Tak	Trudno powiedzieć	Nie

Dowiedziałem/am się z wydawanych przez LGD publikacji i/lub materiałów promocyjnych	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Uczestniczyłem/am w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych organizowanych przez LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem/am profil LGD na Facebooku	Tak	Trudno powiedzieć	Nie

Dlaczego zdecydował/a się Pan/i (lub podmiot reprezentowany przez Pana/ią) na złożenie wniosku o przyznanie pomocy finansowej do LGD? Proszę wybrać jedną odpowiedź, która najlepiej opisuje główny powód złożenia wniosku do LGD.

- Było to jedyne dostępne źródło finansowania mojego projektu
- Nie otrzymałem/am dofinansowania z innych środków/innego programu
- Chciałem/am skorzystać z nadarzającej się okazji otrzymania środków
- Zostałem/am zachęcany/a do złożenia wniosku przez LGD
- Na moją decyzję wpłynęła możliwość skorzystania z doradztwa w biurze LGD

Jak ocenia Pan/i wsparcie udzielane przez LGD na etapie składania wniosku? Proszę ocenić w jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniami opisującymi wsparcie na tym etapie. Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Zakres udzielonych porad spełnił moje oczekiwania	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Udzielone porady były przydatne	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Przygotowanie merytoryczne doradcy/ców z LGD było odpowiednie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie

Proszę wskazać, w jakim zakresie korzystał/a Pan/i ze wsparcia ze strony LGD na etapie składania wniosku? Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Wsparcie polegające na udzieleniu informacji o możliwości uzyskania dofinansowania dla mojego projektu	Tak	Nie
Wsparcie w zapoznaniu się z zasadami uzyskania dofinansowania	Tak	Nie

Wsparcie polegające na wskazaniu prawidłowych wzorów wniosków i instrukcji do nich	Tak	Nie
Wsparcie w zakresie ustalenia koncepcji projektu aby spełniał kryteria wynikające z LSR	Tak	Nie
Porady w zakresie wypełniania dokumentów niezbędnych do złożenia wniosku	Tak	Nie
Wyjaśnienie szczegółowych zasad oceny wniosków	Tak	Nie

Jak ocenia Pan/i wsparcie udzielane przez LGD na etapie realizacji projektu? Proszę ocenić w jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniami opisującymi wsparcie na tym etapie. Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Zakres udzielonych porad spełnił moje oczekiwania	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Udzielone porady były przydatne	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Przygotowanie merytoryczne doradcy/ców z LGD było odpowiednie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie

Jak ocenia Pan/i wsparcie udzielane przez LGD na etapie rozliczenia projektu? Proszę ocenić w jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniami opisującymi wsparcie na tym etapie. Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Zakres udzielonych porad spełnił moje oczekiwania	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Udzielone porady były przydatne	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Przygotowanie merytoryczne doradcy/ców z LGD było odpowiednie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie

Czy obecnie pozostaje Pan/i w kontakcie z LGD? Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Uczestniczę w spotkaniach organizowanych przez LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Kontaktuję się telefonicznie z przedstawicielami LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czytam komunikaty na stronie internetowej LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Mam osobisty kontakt z przedstawicielami LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Kontaktuję się w inny sposób	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Nie mam z LGD żadnego kontaktu	Tak	Trudno powiedzieć	Nie

Czy brał/a Pan/i lub organizacja którą Pan/i reprezentuje udział w tworzeniu LSR? Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź.

- a) Tak
- b) Trudno powiedzieć
- c) Nie

Kto był głównym odbiorcą efektów Pani/a projektu/ projektów? Proszę wybrać jedną odpowiedź, która najlepiej opisuje Pana/i projekt.

- a) Ja i moja rodzina
- b) Moja organizacja
- c) Ogół mieszkańców gminy/ obszaru LGD
- d) Turyści
- e) Przedsiębiorstwa
- f) Inne

Proszę ocenić poniższe stwierdzenia dotyczące składania i realizacji projektu przy wsparciu LGD.
Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Procedury wyboru wniosków o dofinansowanie w LGD były dla mnie czytelne	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Kryteria wyboru wniosków były dla mnie jednoznaczne	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Kryteria wyboru wniosków pozwalały na wybór najlepszych projektów	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
LGD w wystarczającym stopniu informowała o możliwości pozyskania środków	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Jeśli będzie to możliwe, w przyszłości chciałbym/łabym ponownie skorzystać ze wsparcia LGD	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie

Czy na etapie przygotowania, realizacji lub rozliczania projektu pojawiły się jakieś problemy wpływające negatywnie na jego przebieg bądź rezultaty?

- a) Tak → *Proszę odpowiedzieć na następane pytanie.*
 b) Nie → ***Dziękujemy za wypełnienie ankiety!***

Jakie to były problemy? *Na pytanie odpowiadają tylko osoby, które w poprzednim pytaniu wybrały odpowiedź „Tak”. Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.*

Problemy bezpośrednio związane z przedmiotem projektu (np. problemy wynikające z branży w której działa przedsiębiorca, odbiorcami działań NGO lub uzgodnieniami dotyczącymi przebiegu tras rowerowych w projekcie gminnym)	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Problemy finansowe (np. z wypłatą dofinansowania, kredytem na realizację zadania, zmiennością cen w czasie realizacji zadania względem wpisanych we wniosku)	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Problemy formalno-prawne	Tak	Trudno powiedzieć	Nie

Problemy personalne (np. z pracownikami, członkami/ partnerami itp.)	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Problemy z terminową realizacją harmonogramu (opóźnienia itp.)	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Trudność w dostępie do informacji na temat składania, realizacji lub rozliczenia projektu	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Problemy wynikające z wprowadzenia w Polsce stanu pandemii	Tak	Trudno powiedzieć	Nie